

**MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH
DEPARTAMENT KONSULARNY**

**RAPORT
POLSKIEJ SŁUŻBY KONSULARNEJ
ZA 2012 ROK**

WARSZAWA, CZERWIEC 2013 r.

Szanowni Państwo,

Pragnę przedstawić Państwu Raport polskiej służby konsularnej za 2012 rok – raport nowoczesnego, przyjaznego obywatelowi, aparatu administracyjnego, sprawnie wykonującego zadania z zakresu opieki konsularnej, spraw paszportowych, obywatelskich, prawnych, ruchu osobowego, a także, jako integralna część służby zagranicznej, realizującego w określonym zakresie zadania w sferze tzw. dyplomacji konsularnej, obejmującej problematykę polityczną, promocję gospodarczą Polski, a także dyplomację publiczną i kulturalną.

Aby spełnić swój konstytucyjny obowiązek - ochrony interesów Rzeczypospolitej Polskiej i jej obywateli za granicą - służba konsularna w 2012 roku działała intensywnie na rzecz podnoszenia standardów obsługi interesanta i zwiększania swojej efektywności, poprzez specjalistyczne szkolenia i odpowiednio zmodyfikowaną sieć konsulatów zawodowych oraz stale poszerzaną siatkę urzędów honorowych tak, aby zarówno polscy obywatele za granicą, jak i cudzoziemcy, otrzymali fachową pomoc zawsze, gdy będą jej potrzebowali. Efektem ogromnych inwestycji w informatyzację jest sprawna i nieuciążliwa obsługa klienta w urzędzie, możliwość świadczenia usług poza siedzibą placówki oraz dostęp do aktualnych ostrzeżeń dla podróżujących oraz poradnika Polak za Granicą za pomocą urządzeń mobilnych.

O tym, jak efektywnie działa nasza służba konsularna świadczy fakt, że w ubiegłym roku wykonaliśmy ponad dwa miliony rejestrowanych czynności konsularnych - o 16 procent więcej niż w roku 2011 - co przyniosło skarbowi państwa ponad 200 milionów złotych. Wykonaliśmy także tysiące czynności nierejestrowanych, takich jak interwencje, wizyty w szpitalach i więzieniach, udzielanie porad i informacji, czy działalność poza konsularna. Uruchomiliśmy Zespół Wsparcia Konsularnego, który udziela pomocy polskim placówkom w sytuacjach kryzysowych – i to już w ciągu 24 godzin od zgłoszenia zdarzenia. Polacy chętnie podróżują i stają się coraz bardziej mobilni. Jesteśmy otwarci i swobodnie korzystamy z dobrodziejstw globalizacji. W ubiegłym roku polskie urzędy konsularne wydały 208 191 paszportów – o 65 procent więcej niż w roku 2003, poprzedzającym akcesję do Unii Europejskiej.

Wyzwania, przed którymi stanęła polska służba konsularna w 2012 r., to przede wszystkim obsługa ruchu osobowego i opieka konsularna, związana z Mistrzostwami Europy w piłce nożnej EURO 2012 oraz letnimi Igrzyskami Olimpijskimi w Londynie, sytuacje nadzwyczajne (klęski żywiołowe, kryzysy polityczne, upadki biur podróży), wyjazdy turystyczne Polaków za granicę, procesy migracyjne, potrzeby ponad milionowej rzeszy Polaków na Wschodzie, dostosowywanie i wdrażanie nowych procedur, wynikających z prawa UE oraz rozwoju systemów informatycznych. Ten kolejny trudny rok pokazał, że stale zmieniająca się i udoskonalająca polska służba konsularna jest na miejscu zawsze wtedy, gdy jej pomoc jest nieodzowna – i zawsze staje na wysokości stawianych jej, ambitnych zadań.

13 CZE. 2013

SPIS TREŚCI

I. Polska służba konsularna w 2012 r.	5
<i>Najważniejsze wyzwania</i>	<i>5</i>
<i>Sprawna służba konsularna: dywersyfikacja modelowych rozwiązań w 2012 roku</i>	<i>6</i>
II. Współpraca konsularna w ramach Unii Europejskiej	7
A. Opieka konsularna – działania w Grupie Roboczej ds. Współpracy Konsularnej (GR COCON)	8
B. Wspólna polityka wizowa – działania w Grupie Roboczej ds. Wizowych (GR VISA)	8
C. Inne aspekty współpracy unijnej	8
III. Sprawy konsularne – najważniejsze zjawiska	9
A. Opieka konsularna	9
<i>Zespół Wsparcia Konsularnego</i>	<i>10</i>
<i>Nowa migracja zarobkowa na rynkach pracy państw Unii Europejskiej w 2012 r.</i>	<i>12</i>
<i>Współpraca z instytucjami polskimi i zagranicznymi</i>	<i>13</i>
<i>Sprawy małoletnich</i>	<i>14</i>
<i>Handel ludźmi oraz uprowadzenia dzieci – Konwencja Haska</i>	<i>15</i>
B. Ruch osobowy	17
1. Polityka Wizowa.	17
2. Outsourcing usług wizowych	18
3. Mały ruch graniczny – MRG	19
4. Nowe zjawiska w sprawach wizowych w 2012 r.	19
5. Wybrane negatywne zjawiska w ruchu osobowym	20
1. Ułatwienia w realizacji spraw paszportowych	21
2. Sprawy obywatelstwa	21
C. Sprawy prawne	22
1. Rozszerzanie współpracy w dziedzinie reprezentacji wizowej	22
2. Czynności prawne z zakresu stanu cywilnego oraz czynności notarialne	22
D. Konsulaty kierowane przez konsulów honorowych RP	22
IV. Dyplomacja konsularna	23
A. Działania z zakresu dyplomacji konsularnej	24
1. Działalność polityczna urzędów konsularnych	24
2. Działalność urzędów konsularnych w zakresie dyplomacji ekonomicznej	26
3. Działalność urzędów konsularnych w zakresie dyplomacji publicznej i kulturalnej	27

B.	Współpraca z Sejmem i Senatem RP: interpelacje i zapytania posłów i senatorów	28
C.	Publiczny charakter dyplomacji konsularnej – media	29
V.	Działalność w zakresie współpracy z Polonią	30
VI.	Modernizacja i restrukturyzacja służby konsularnej	34
A.	Rozwój i wdrażanie nowych systemów konsularnych i rozwiązań informatycznych	34
1.	<i>Wiza - Konsul</i>	34
2.	<i>e-konsulat</i>	34
3.	<i>VIS (Wizowy System Informacyjny)</i>	35
4.	<i>MSK (Mobilne Stanowisko Konsularne)</i>	35
5.	<i>Inne działania</i>	35
B.	Restrukturyzacja urzędów konsularnych	35
VII.	Priorytety i wyzwania w 2013 r.	36
A.	Załącznik 1: Dane statystyczne	38
B.	Załącznik 2: Mapki	43

I. Polska służba konsularna w 2012 r.

W 2012 roku w placówkach dyplomatyczno-konsularnych RP na całym świecie zadania konsularne wykonywało **128 konsulów RP**, wspomaganych przez 371 urzędników konsularnych, tzn. pracowników konsulatów generalnych oraz ambasad, wykonujących zadania innych pionów – politycznego, ekonomicznego, kulturalnego i administracyjnego, a jednocześnie posiadających uprawnienia konsularne, jak również przez rzeszę pracowników administracyjno - technicznych. Sieć 128 polskich urzędów konsularnych składała się z 38 konsulatów generalnych, 2 agencji konsularnych oraz 30 wydziałów konsularnych, 47 referatów ds. konsularnych i 11 samodzielnych stanowisk konsularnych w ambasadach. Działania konsulów zawodowych w 2012 roku wspierało **194 konsulów honorowych**.

Naczelnym zadaniem służby konsularnej jest ochrona praw i interesów Rzeczypospolitej Polskiej i jej obywateli za granicą. Wszystkie działania podejmowane przez polskich konsulów na świecie mają na celu podwyższanie standardów obsługi polskiego obywatela za granicą oraz zapewnienie sprawnego i efektywnego funkcjonowania urzędów konsularnych. Dane statystyczne za 2012 rok dot. działalności urzędów konsularnych dobrze odzwierciedlają stale rosnącą efektywność realizowanych zadań. W roku sprawozdawczym utrzymywała się tendencja wzrostowa w odniesieniu do liczby wykonanych czynności konsularnych, przy jednocześnie przeprowadzanej racjonalizacji zatrudnienia. Liczba **rejestrowanych czynności konsularnych** w 2012 roku sięgnęła **2 594 451** (wzrost o 16 % w porównaniu z 2011 r.). Suma **pobranych opłat konsularnych** wyniosła w 2012 roku – **215 353 421, 73 PLN**, (51 458 404, 24 EUR – wzrost o 5 % w stosunku do 2011 roku).

Obok czynności rejestrowanych (tj. paszportowych, wizowych czy prawnych), zasadniczą część pracy konsulów stanowiły **czynności nierejestrowane**. Chodzi tu zarówno o realizację zadań o charakterze politycznym, ekonomicznym i dyplomacji publicznej oraz kulturalnej, jak i o działania *stricte* konsularne, takie jak niesienie pomocy obywatelom polskim w sytuacjach kryzysowych, wizyty w zakładach karnych, wizyty w szpitalach, interwencje w sprawach alimentacyjnych, tysiące innych interwencji, dyżury poza siedzibą konsulatu oraz udzielanie niezliczonych porad i informacji Polakom za granicą.

W 2012 roku Minister Spraw Zagranicznych przyznał panu Stanisławowi Kargulowi, Kierownikowi Wydziału Konsularnego Ambasady RP w Ankarze nagrodę „Konsul Roku” im. Andrzeja Kremera za wyróżniającą pracę.

Najważniejsze wyzwania

Wyzwania, przed którymi stanęła polska służba konsularna w 2012 r., to obsługa ruchu osobowego i opieki konsularnej podczas międzynarodowych imprez sportowych (EURO 2012, Igrzyska Olimpijskie i Paraolimpijskie w Londynie), sytuacje nadzwyczajne, wyjazdy turystyczne Polaków za granicę, procesy migracyjne, potrzeby ponad milionowej rzeszy Polaków na Wschodzie, dostosowywanie i wdrażanie nowych procedur, wynikających z prawa UE oraz rozwoju systemów informatycznych.

W wielu regionach świata realizacja zadań przez polskie urzędy konsularne była w znacznym stopniu zdeterminowana uwarunkowaniami zewnętrznymi, związanymi z konfliktami społeczno-politycznymi, w tym o charakterze militarnym - w Afryce i na Bliskim Wschodzie (Syria, Egipt, Irak, Izrael, Palestyna, Maroko i Tunezja) oraz w Azji (Afganistan, Filipiny), występującymi zagrożeniami w regionie Bałkanów, klęskami żywiołowymi (Australia, ChRL, Indie, Indonezja, Japonia, Maleszja i USA) czy wreszcie serią bankructw polskich biur podróży, działających w Afryce i na Bliskim Wschodzie oraz w Europie.

Proces systematycznego powiększania się grupy polskich migrantów zarobkowych w państwach Europy Zachodniej spowodował potrzebę stałego monitorowania ich sytuacji oraz podejmowania licznych interwencji w celu egzekwowania przez miejscowe władze przestrzegania przez pracodawców przepisów prawa pracy w stosunku do obywateli polskich oraz przeciwdziałania

potencjalnym przejawom ksenofobii wobec Polaków, a także monitorowania ingerencji służb socjalnych w państwie pobytu w sprawy rodzinne obywateli polskich, a szczególnie, budzących ogromne emocje, decyzji o umieszczaniu dzieci w miejscach sprawowania zastępczej opieki.

Realizacja programu Partnerstwa Wschodniego nakłada, w aspekcie konsularnym, obowiązek liberalizacji polityki wizowej, a także wprowadzania w życie umów o małym ruchu granicznym. Podstawowymi uwarunkowaniami realizacji zadań służby konsularnej na Wschodzie w 2012 roku był stały wzrost popytu wizowego wobec naszych urzędów konsularnych, wynikający zarówno z obiektywnego zainteresowania wyjazdami do Polski, jak też bardzo przyjaznymi procedurami w porównaniu z urzędami konsularnymi innych Państw Członkowskich UE.

Zacieśnianie współpracy konsularnej w ramach Unii Europejskiej przyczynia się do tworzenia nowego wymiaru europejskiej integracji oraz zwiększenia bezpieczeństwa obywateli UE przebywających za granicą. W 2012 r. wymagało to aktywnego włączenia się Departamentu Konsularnego w prace prowadzone nad harmonizacją procedur konsularnych na poziomie UE oraz poszerzaniem ram prawnych tej współpracy poprzez zawieranie umów o reprezentacji wizowej.

Do dużych wyzwań należy także zaliczyć potrzebę racjonalizacji zatrudnienia w służbie zagranicznej. Rozległe okręgi konsularne, obejmujące niejednokrotnie kilka państw, problemy kadrowe, minimalna obsada konsularna w placówkach, szczególnie na terenie Azji, Afryki i Ameryki Południowej, skutkowały dużym jednostkowym obciążeniem pracą i powodowały czasami przedłużanie procedur i terminów załatwiania spraw w urzędzie.

Duża aktywność polskiej polityki zagranicznej prowadziła do stale rosnącego udziału służby konsularnej w realizacji zadań obok czysto konsularnych, obejmujących problematykę polityczną, dyplomację publiczną i kulturalną oraz promocję współpracy gospodarczej.

Sprawną służbą konsularną: dywersyfikacja modelowych rozwiązań w 2012 roku

Jedną z zasadniczych funkcji służby konsularnej stanowią jej zadania, jako usługodawcy publicznego. Odzwierciedleniem tego jest rządowy dokument „Sprawne Państwo 2020 r.”, gdzie służba konsularna umiejscowiona jest w mechanizmie efektywnego świadczenia usług publicznych. W 2012 roku kontynuowano dotychczasowe kierunki działań modernizacyjnych oraz podejmowane były nowe inicjatywy zmierzające do dalszej racjonalizacji działań i zadań służby konsularnej. Zasadniczym elementem warunkującym szybkość i efektywność wprowadzanych zmian jest możliwość ich realizacji w ramach wewnętrznych regulacji w MSZ (tzw. zmiany samodzielne) lub poprzez uzgodnienia z innymi jednostkami administracji rządowej (tzw. zmiany współzależne), czyli związanych z podejmowaniem inicjatyw legislacyjnych ze strony resortów wiodących (np. MSW w sprawach paszportowych czy obywatelskich), przyjęcia rozporządzeń rządowych, itd.

Poszerzanie i pogłębianie współpracy: efektywna, praktyczna współpraca z innymi urzędami centralnymi, głównie z MSW (oraz podległymi strukturami, takimi jak Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej, Urząd ds. Cudzoziemców), Ministerstwem Sprawiedliwości, Rządowym Centrum Legislacji, Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwem Sportu i Turystyki czy urzędami wojewódzkimi – sytuują zadania racjonalizacji służby konsularnej również, jako cele skorelowane administracji rządowej. MSZ w wymiarze zadań konsularnych poszerzył także bazę współdziałania z instytucjami związanymi z opieką i zabezpieczeniem socjalnym obywateli polskich – podpisana została deklaracja o współpracy z ZUS, dzięki której tworzony jest system zewnętrznych punktów doradztwa i informacji prawnej (głównie w Europie oraz w Ameryce Płn.). Pozytywnie kształtują się perspektywy współpracy z NFZ.

Dobre prawo - sprawna służba: MSZ położył szczególny nacisk na zapewnienie bliskiej współpracy z odpowiednimi komisjami Sejmu RP w celu promowania i wypracowywania najskuteczniejszych rozwiązań prawnych oraz praktycznych mechanizmów, takich jak: racjonalizacja sieci placówek, mały ruch graniczny, opiniowanie kandydatów na stanowiska kierownicze w konsulatach generalnych.

Zasadniczy kierunek zmian prowadzony jest w oparciu o kryterium: większa efektywność przy mniejszych kosztach. Służba konsularna podejmowała aktywne działania na rzecz doskonalenia

metod i jakości obsługi interesanta, zarówno w urzędach, jak i podczas dyżurów konsularnych oraz podnoszenia efektywności i wydajności pracy przez urzędy konsularne. Służyło temu m.in. objęcie usługami pośrednictwa wizowego całego terytorium Ukrainy oraz europejskiej części Rosji, co umożliwiło zwiększenie liczby przyjmowanych wniosków wizowych przy jednoczesnym efektywnym przegrupowaniu tych samych zasobów kadrowych.

Cyfryzacja: prowadzona była intensywna rozbudowa nowoczesnych rozwiązań teleinformatycznych, dalsza informatyzacja i modernizacja urzędów konsularnych, zgodnie z europejskimi systemami informacyjnymi VIS, VIS Mail oraz SIS II. Mobilne Stanowiska Konsularne (MSK) stały się niezwykle ważnym elementem pracy konsula. Zwiększyła się dostępność urzędu dla obywateli polskich – prowadzone są stałe analizy poszerzania tego modelu usług. Zapoczątkowana została (np. w KG RP w Kolonii) digitalizacja archiwów urzędów konsularnych.

Restrukturyzacja infrastruktury i sieci urzędów: realizowane były projekty inwestycyjne mające na celu poprawę wizerunku i standardów funkcjonowania polskiej służby konsularnej. Kontynuowana była optymalizacja sieci placówek z uwzględnieniem obecnej sytuacji ekonomicznej państwa oraz dalsza racjonalizacja zatrudnienia na placówkach poprzez np. redystrybucję posiadanych etatów oraz zwiększanie liczby pracowników dyplomatycznych wyposażonych w uprawnienia konsularne.

Lepszemu integrowaniu służby konsularnej do wykonywania zadań realizowanych przez dyplomację polską służyć też będzie wprowadzony do modelu szkolenia młodych dyplomatów moduł konsularny tak, aby absolwenci Polskiego Instytutu Dyplomacji mogli służyć swoją wiedzą w pierwszych latach pracy w MSZ na placówkach konsularnych. Na placówkach na Ukrainie dokonywane są zmiany w obsadzie konsulatów na rzecz wykształcenia nowej kadry młodych urzędników konsularnych (widowym tego przykładem jest KG RP w Łucku).

Przeprowadzono kolejne inwestycje w zakresie infrastruktury konsularnej: uruchomione zostały nowe siedziby konsulatów (np. w Smoleńsku, Irbilu, Mumbaju), dokonano modernizacji powierzchni biurowej (Ateny) oraz adaptacji wynajmowanych pomieszczeń (Londyn). Rozszerzyła się sieć konsulatów kierowanych przez konsulów honorowych (214), wspierających na bieżąco pracę konsulów zawodowych.

System komunikacji społecznej: uprzedzanie – reagowanie. W 2012 roku wprowadzono nowatorskie rozwiązania służące podnoszeniu standardów obsługi obywateli. Należały do nich:

- rozszerzanie działań informacyjnych (poradniki konsularne na stronach internetowych – od kwietnia 2012 r. „Polak za granicą” na Twitterze, kampanie społeczne, np. w zakresie konieczności wykupienia ubezpieczenia na wyjazd za granicę;
- w oparciu o nowoczesny portal MSZ, doskonalenie form komunikacji społecznej (np. wzrost jakości i z zachowaniem szczególnej dbałości o precyzję ostrzeżeń dla podróżnych);
- w ramach MSZ, utworzenie Zespołu Wsparcia Konsularnego.

II. Współpraca konsularna w ramach Unii Europejskiej

Departament Konsularny w 2012 roku aktywnie uczestniczył w pracach gremiów Rady UE odpowiedzialnych za współpracę konsularną i politykę wizową. W szczególności odpowiadał za obsługę prac w dwóch grupach roboczych, do spraw współpracy konsularnej (GR COCON) oraz do spraw wizowych (GR VISA).

Polskie urzędy konsularne były aktywnie zaangażowane w realizację zadań wynikających z udziału w lokalnej współpracy konsularnej (opieka konsularna) oraz współpracy Schengen (wspólna polityka wizowa UE). Ta forma realizacji założeń polityki europejskiej jest płaszczyzną do współpracy w celu ułatwienia działań służb konsularnych państw członkowskich na terytoriach państw trzecich. Kooperacja w tym zakresie ma kluczowe znaczenie dla skutecznej ochrony podróżujących obywateli państw UE i zapewnienia im należytych gwarancji bezpieczeństwa. W kontekście zaś współpracy Schengen pełni istotną funkcję w zakresie spójnego i jednolitego stosowania standardów wspólnej polityki wizowej i właściwej oceny ryzyka migracji lub zagrożenia bezpieczeństwa.

W 2012 roku niektóre polskie urzędy konsularne przejęły dodatkową rolę przewodniczącego lokalnej współpracy konsularnej, w zastępstwie państw sprawujących prezydencję w Radzie UE w 2012 roku, tj. Danii i Cypru, były to: Ambasada RP w Ammanie, Ambasada RP w Bagdadzie, Ambasada RP w Tunisie oraz Konsulat Generalny RP w Reykjavíku. Działania te zostały dobrze ocenione, zarówno przez przedstawicieli państw członkowskich, jak i Europejską Służbę Działań Zewnętrznych.

A. Opieka konsularna – działania w Grupie Roboczej ds. Współpracy Konsularnej (GR COCON)

W roku 2012 Grupa Robocza ds. Współpracy Konsularnej skoncentrowała swoje działania na kontynuowaniu prac legislacyjnych nad projektem Dyrektywy w sprawie opieki konsularnej nad obywatelami UE za granicą (COM 2011/881). Projekt ten został wprowadzony do agendy prac Rady UE przez Komisję Europejską w czasie polskiej prezydencji. W zakresie współpracy na forum UE, Departament Konsularny aktywnie wspierał prace nad Dyrektywą uszczegóławiającą zasady i zakres udzielania opieki konsularnej niereprezentowanym obywatelom UE w państwach trzecich.

W dniu 12 stycznia 2012 r. rząd RP przyjął formalne stanowisko, zgodnie z którym ustanowienie jasnych i prawnie wiążących zasad koordynacji i współpracy między państwami członkowskimi stanowi wartość dodaną tego aktu prawnego, prowadząc równocześnie do zwiększenia poziomu ochrony obywateli UE, w tym obywateli polskich, przebywających w państwach trzecich i zapewnienia im gwarancji należytej opieki konsularnej.

B. Wspólna polityka wizowa – działania w Grupie Roboczej ds. Wizowych (GR VISA)

W 2012 roku w obszarze objętym kompetencjami GR VISA głównym celem było udzielanie przez Polskę aktywnego politycznego i praktycznego wsparcia na rzecz zakończenia prac nad nowymi umowami o ułatwieniach wizowych z Mołdową i Ukrainą, jak również udział w pracach UE zmierzających do podpisania nowych umów o ułatwieniach wizowych z Armenią, Azerbejdżanem oraz Wyspami Zielonego Przylądka. Kierując się zasadą objęcia ułatwieniami wizowymi wszystkich wschodnich sąsiadów Polski oraz pozytywnymi efektami wprowadzonej w życie latem 2012 r. umowy o małym ruchu granicznym z FR (Obwód Królewiecki), Polska wspierała finalizowanie renegocjacji umowy o ułatwieniach wizowych z Rosją.

Trwały prace w zakresie dwóch nowelizacji rozporządzenia Rady (WE) Nr 539/2001 z dnia 15 marca 2001 r., wymieniającego państwa trzecie, których obywatele muszą posiadać wizy podczas przekraczania granic zewnętrznych państw członkowskich oraz te, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu. Dyskutowano także problematykę wpływu współpracy gospodarczej z krajami trzecimi na politykę wizową oraz funkcjonowanie Lokalnej Współpracy Schengen (LSC). Stale powracającą kwestią było zapewnienie pełnej wzajemności wizowej UE, przede wszystkim w relacjach z Japonią, Kanadą i USA. Obecny stan lokalnej współpracy urzędów konsularnych w poszczególnych krajach stanowi jeden z najważniejszych aspektów pozwalających na ograniczenie nielegalnej migracji. W ramach LSC kształtowana jest wspólna lokalna polityka wizowa, ujednolicane są praktyki wizowe i monitoring problemów migracyjnych. Codzienna, robocza wymiana informacji poprzez pocztę elektroniczną, cykliczne spotkania konsulów krajów Schengen, w ramach prezydencji unijnej oraz okresowe szkolenia przeprowadzane przez ekspertów policyjnych (np. z Niemiec i Austrii) pozwalają na coraz skuteczniejsze ograniczanie procederu nielegalnego uzyskiwania wiz w polskich urzędach konsularnych przez osoby m.in. z regionu Afryki i Bliskiego Wschodu, Azji i Ameryki Północnej.

C. Inne aspekty współpracy unijnej

Decyzją Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1105/2011/UE z dnia 25 października 2011 r. *w sprawie wykazu dokumentów podróży, które uprawniają posiadacza do przekraczania granic zewnętrznych i mogą być wizowane oraz w sprawie ustanowienia mechanizmu sporządzania takiego wykazu*, powołany został Komitet ds. Dokumentów Podróży. Celem prac Komitetu jest sporządzenie wyczerpującego wykazu dokumentów podróży wydawanych przez poszczególne kraje oraz

organizacje międzynarodowe, a także ustanowienie mechanizmu służącego uaktualnianiu tego wykazu. W ramach prac Komitetu w 2012 r. Polska dokonała przeglądu uznawanych i nieuznawanych dokumentów podróży, co zaowocowało zintensyfikowaniem prac nad pozyskiwaniem nowych wzorów i, we współpracy z MSW, przeprowadzaniem stosownych procedur notyfikacyjnych. W 2012 roku przeprowadzono notyfikację 82 dokumentów podróży państw świata, w tym powstałej w 2011 roku Republiki Sudanu Południowego, i zainicjowano ten proces wobec 45 kolejnych dokumentów. Udział w tym procesie jest jednym z elementów realizacji założeń i wytycznych wspólnej polityki wizowej UE.

III. Sprawy konsularne – najważniejsze zjawiska

Do najważniejszych i najtrudniejszych zjawisk w dziedzinie konsularnej w 2012 roku należały sprawy z zakresu opieki konsularnej dotyczące migracji zarobkowej, ruchu turystycznego, zdarzeń losowych, problemów z zakresu spraw rodzinnych i towarzyszących im negatywnych zdarzeń, a także z zakresu bezpieczeństwa naszych obywateli. Stanowiły one poważne wyzwanie dla polskiej służby konsularnej na świecie, wymagając najwyższego profesjonalizmu i efektywności działania.

Wyzwania te nabierają dodatkowego wymiaru w wyniku pogłębiającego się w wielu państwach kryzysu ekonomicznego. Coraz liczniejsze grono naszych rodaków, pozbawionych pracy, zwracało się do urzędów konsularnych RP z prośbą o informacje i pomoc. Konsulowie udzielali informacji dot. legalizacji pobytu, warunków ubezpieczeń, poszukiwania pracy i zatrudnienia oraz spraw socjalno-bytowych.

Ważnym składnikiem mechanizmu reagowania służby konsularnej na sytuacje kryzysowe były działania informacyjne prowadzone przez MSZ i polskie placówki. Najważniejszym medium, wykorzystywanym dla tych potrzeb, był Internet. Wzorem lat ubiegłych, urzędy konsularne na bieżąco monitorowały sytuację pod względem bezpieczeństwa w poszczególnych państwach i regionach świata. Na podstawie ich informacji, w zależności od rozwoju sytuacji, podejmowane były konkretne działania o charakterze prewencyjnym. Należały do nich ostrzeżenia dla podróżujących. Ich celem było uczulanie obywateli polskich na sytuację bezpieczeństwa, włącznie z zaleceniami powstrzymywania się od wyjazdów do konkretnych krajów lub regionów świata. Liczba takich ostrzeżeń w 2012 roku znacząco wzrosła do 107 (w 2011 r. opublikowano 44 ostrzeżenia). Departament Konsularny we współpracy z Biurem Rzecznika Prasowego MSZ prowadził działania w zakresie publikowania ostrzeżeń dla podróżnych na stronie www.msz.gov.pl i Twitterze oraz na rzecz doskonalenia oraz promocji przewodnika „Polak za Granicą” i jego mobilnej wersji *iPolak*. „Polak za Granicą” miał w 2012 roku aż 188 926 odsłon (2011: 51 676). W okresie od października 2012 r. do stycznia 2013 r. „iPolak” został zainstalowany 1741 razy z Google Play (smartfony z Android) i 2173 razy z AppStore (smartfony z iOS). Mimo, że posiadane dane są szacunkowe, to wskazują na rosnące zainteresowanie naszych obywateli tego rodzaju usługą.

Inne działanie w zakresie opieki konsularnej stanowiło informowanie polskich obywateli w sprawach związanych z dochodzeniem ich praw za granicą, m. in. w sprawach odszkodowawczych, pracowniczych, alimentacyjnych oraz dotyczących prawa do opieki nad dziećmi. Konsulowie podejmowali efektywne interwencje na rzecz obrony praw polskich pracowników i przeciwdziałali dyskryminacji, przypadkom pracy przymusowej i handlu ludźmi. Poszerzanie bazy wiedzy (informator „Polak za granicą” oraz poradniki „Pobyt i Praca w UE”) dla obywateli polskich o warunkach pracy i życia w krajach ich pobytu stanowiło stałe zadanie służby konsularnej.

A. Opieka konsularna

Wypełnianie obowiązku opieki państwa nad obywatelami polskimi przebywającymi za granicą, zawartego w art. 36 Konstytucji RP, jest naczelnym i podstawowym zadaniem polskiej służby konsularnej. Do najważniejszych działań konsulów w tym zakresie w 2012 roku należały: pomoc Polakom w sytuacjach nadzwyczajnych; doraźna opieka nad osobami poszkodowanymi w wyniku zdarzeń losowych i wypadków komunikacyjnych; pomoc finansowa i organizacyjna w powrocie do kraju osobom, które znalazły się w trudnej sytuacji materialnej; pomoc w formie zapomogi obywatelom polskim zamieszkającym za granicą oraz pomoc domom zajmującym się opieką nad

osobami bezdomnymi lub znajdującymi się w trudnej sytuacji życiowej; opieka nad osobami zatrzymanymi, aresztowanymi i odbywającymi za granicą kary pozbawienia wolności, w tym podejmowanie interwencji w przypadkach skarg na dyskryminacyjne traktowanie przez policję lub służbę więzienną innych państw.

Zespół Wsparcia Konsularnego

Szczególną formę opieki konsularnej stanowi pomoc obywatelom polskim za granicą w sytuacjach nadzwyczajnych. Udzielana jest w przypadku poważnego zagrożenia dla życia, zdrowia lub mienia obywateli polskich, z powodu wydarzeń o charakterze polityczno-militarnym na świecie, a także takich zdarzeń, jak klęski żywiołowe, epidemie, wypadki i katastrofy komunikacyjne. Aktywność służby konsularnej w tej dziedzinie obejmuje nie tylko działania doraźne, ale także prewencję, polegającą na bieżącym monitorowaniu stanu zagrożeń dla bezpieczeństwa obywateli polskich przebywających za granicą i natychmiastowym informowaniu w przypadku pojawienia się sytuacji nadzwyczajnych.

Departament Konsularny w 2012 r. kontynuował proces doskonalenia gotowości służby konsularnej do reagowania w sytuacjach kryzysowych na całym świecie. 28 listopada 2012 roku powołany został, funkcjonujący nieformalnie od 2010 roku, Zespół Wsparcia Konsularnego. Jego zadaniem jest udzielanie w sytuacji kryzysowej wsparcia konsulom, kiedy rozmiar wydarzenia i jego konsekwencje przekraczają możliwości operacyjne właściwej placówki zagranicznej. Pomoc może być udzielona w formie wyjazdu członków zespołu do siedziby placówki albo bezpośrednio w miejsce prowadzonych działań, w czasie nieprzekraczającym 24 godziny od podjęcia decyzji o udzieleniu pomocy, jak również – w przypadku poważniejszych wydarzeń – poprzez obsadzenie całodobowej infolinii kryzysowej uruchamianej w Centrum Operacyjnym MSZ, w przeciągu 1 godziny od podjęcia stosownej decyzji. Zespół liczy obecnie 14 osób, jest grupą doświadczonych pracowników służby konsularnej, przygotowanych – w razie zaistnienia nagłego zdarzenia – do udzielenia w krótkim czasie doraźnego wsparcia dowolnej polskiej placówce dyplomatyczno – konsularnej. Członkowie zespołu stale doskonalą swoje umiejętności, co gwarantuje wysoki profesjonalizm jego działania. W 2012 roku ZWK brał czynny udział w koordynacji opieki konsularnej nad obywatelami Polski i UE na Ukrainie podczas Euro 2012 oraz w obsłudze infolinii, w tym podczas skomplikowanych operacji związanych z udzieleniem pomocy w opuszczaniu objętej działaniami wojennymi Syrii przez obywateli polskich. W ramach wsparcia Urzędów Marszałkowskich podejmowane były też działania w okresie lipcowej akcji sprowadzania do kraju turystów polskich pozostawionych za granicą w wyniku bankructw biur podróży.

W 2012 r. wybrane urzędy konsularne aktualizowały i tworzyły nowe plany ewakuacji obywateli polskich za granicą. Plany te mają na celu zapewnienie stałej gotowości do szybkiej i właściwie ukierunkowanej reakcji służb konsularnych na sytuacje zagrożenia, gdy pojawia się potrzeba przeprowadzenia ewakuacji Polaków z terytorium obcego państwa.

Euro 2012

Priorytetowym zadaniem dla Departamentu Konsularnego oraz urzędów konsularnych na Ukrainie i w Rosji w 2012 roku było zapewnienie opieki konsularnej obywatelom Polski i innych państw UE podczas Mistrzostw Europy w piłce nożnej EURO 2012. Zadania te wykonywały: Wydział Konsularny Ambasady RP w Kijowie, Konsulaty Generalne RP w Charkowie i we Lwowie oraz tymczasowy punkt konsularny w Doniecku. Na Ukrainę został skierowany dodatkowo 4-osobowy Zespół Wsparcia Konsularnego. Dobre przygotowanie urzędów do pracy podczas turnieju (system dyżurów konsularnych, dodatkowe przeszkolenie pracowników urzędu w zakresie spraw paszportowych i opieki konsularnej, stworzenie dużego zbioru kontaktów telefonicznych do partnerów ukraińskich, obszerne informacje zamieszczane na stronach internetowych urzędów), przyczyniło się do tego, że mimo przyjazdu na Ukrainę znacznej liczby polskich kibiców (ponad 40 tysięcy osób), nie odnotowano przypadków pobytu Polaków w szpitalach czy w aresztach, a zwiększone obciążenie zadaniami nie wpłynęło znacząco na tryb pracy urzędów. Dla zapewnienia opieki i informacji konsularnej naszym obywatelom we wszystkich miastach-organizatorach

mistrzostw na Ukrainie, uruchomiono specjalne telefony dyżurne, dostępne 24 godziny na dobę. Na stronie internetowej MSZ został opublikowany informator dla polskich kibiców udających się na Ukrainę, a informacje konsularne były dystrybuowane również przez prowadzony przez MSZ kanał „Polak za granicą” na Twitterze. Ponadto, w ramach realizacji projektu koordynacji opieki konsularnej nad obywatelami UE¹ podczas turnieju EURO 2012, Polska zapewniła opiekę obywatelom innych państw UE w miastach, w których nie posiadają one swoich placówek. W ramach tego projektu MSZ wspomagało także przygotowania zagranicznych placówek konsularnych w Polsce do obsługi swoich obywateli podczas turnieju. Na 3 tygodnie przed rozpoczęciem mistrzostw spółka PL.2012 zorganizowała wraz z MSZ spotkanie dla przedstawicieli wszystkich ambasad akredytowanych w Warszawie, poświęcone zasadom komunikacji pomiędzy korpusem konsularnym a instytucjami zaangażowanymi w zapewnienie bezpieczeństwa podczas imprezy. MSZ sporządził i przekazał spółce PL.2012, zestaw danych kontaktowych do wszystkich ambasad i konsulatów w Polsce. Były one wykorzystywane w trakcie turnieju do przekazywania informacji o incydentach z udziałem cudzoziemców. Działania prowadzone przez MSZ i spółkę PL.2012 na rzecz korpusu konsularnego od jesieni 2011 roku spotkały się z bardzo pozytywnym odbiorem i zostały uznane za wzorcowe w perspektywie kolejnych dużych międzynarodowych imprez sportowych na świecie.

Letnie Igrzyska Olimpijskie w Londynie

Dzięki działaniom Wydziału Konsularnego Ambasady RP w Londynie, Letnie Igrzyska Olimpijskie przebiegły bezproblemowo z punktu widzenia opieki konsularnej. Najważniejsze działania obejmowały m.in. uruchomienie dwóch punktów informacji konsularnej; przygotowanie ulotki informacyjnej dla kibiców, która została rozesłana wraz z pakietem biletów na zawody sportowe przez oficjalnego dystrybutora biletów; nawiązanie współpracy z operatorami telefonii komórkowej w Polsce w zakresie rozsyłania komunikatów SMS z numerami telefonów alarmowych do osób przekraczających granicę Wielkiej Brytanii w czasie Igrzysk i Paraolimpiady oraz zorganizowanie centrum kryzysowego, zaopatrzonego m.in. w środki łączności, wodę, materace i koce w Szkolnym Punkcie Konsultacyjnym im. Lotników Polskich na wypadek zaistnienia sytuacji, w której należałoby udzielić pomocy konsularnej jednorazowo większej liczbie osób.

Upadłości biur podróży

Opieka nad turystami, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji z powodu bankructwa biur podróży, stanowi od kilku lat specyficzny aspekt pracy polskiego konsula. Również rok 2012 był bogaty w tego typu wydarzenia. W letnim sezonie wakacyjnym w 2012 r. zbankrutowało 8 biur podróży, skutkiem czego pomocy w powrocie do Polski potrzebowało 5 542 polskich turystów przebywających w 10 krajach. Zgodnie z ustawą o usługach turystycznych, obowiązek zapewnienia powrotu do Polski spoczywa na organizatorze wyjazdu, który, jeżeli nie może dopełnić tego obowiązku, jest zastępowany przez urząd marszałkowski, właściwy ze względu na miejsce rejestracji danego biura podróży. Do zadań konsula należały interwencje u miejscowych władz i właścicieli hoteli, w celu zapewnienia turystom godnych warunków pobytu do czasu powrotu do kraju, współuczestniczenie w organizacji transportu z hotelu na lotnisko, a także utrzymywanie kontaktu z właściwymi urzędami. Dzięki dobrej współpracy polskich konsulów z urzędami marszałkowskimi oraz rezydentami biur podróży w kraju pobytu, wszyscy turyści bezpiecznie powrócili do kraju.

Syria (Aleppo)

¹ Projekt koordynacji opieki konsularnej nad obywatelami UE podczas Euro 2012 został opracowany przez Departament Konsularny MSZ w czasie polskiej prezydencji w Radzie UE w II poł. 2011 roku, jako priorytet prac grupy ds. współpracy konsularnej (GR COCON). Inicjatywa ta miała na celu zorganizowanie skoordynowanej współpracy służb konsularnych państw UE, a jednocześnie sprawdzenie na większą skalę gotowości Państw Członkowskich do realizacji prawa przysługującego obywatelom UE na podstawie traktatów UE do pomocy konsularnej ze strony placówki państwa UE innego niż własne, jeśli dostęp do własnej placówki jest utrudniony.

MSZ, przewidując groźbę przerodzenia się kryzysu polityczno-militarnego w Syrii w wojnę domową, wzywało obywateli polskich do opuszczenia terytorium tego kraju. Brak możliwości zorganizowania przez społeczność międzynarodową efektywnych działań na rzecz ochrony ludności cywilnej uniemożliwiło przeprowadzenie zakrojonej na szeroką skalę ewakuacji (tak ja to miało miejsce np. podczas Arabskiej Wiosny). Tym naszym rodakom (w pierwszej kolejności kobietom z dziećmi), którzy zdecydowali się pozostać, zapewniano pomoc ze strony naszych konsulów z krajów ościennych. W dniach 2 i 30 sierpnia oraz 5 i 12 października, dzięki działaniom MSZ, do Polski powróciło 24 obywatele polskich z Aleppo i z Damaszku. Jeszcze jeden ze szlaków ewakuacji obywateli polskich z Aleppo wiódł przez Kijów, dzięki zapewnieniu przez polskie służby konsularne możliwości odbycia podróży na pokładzie samolotów ukraińskich. Realizacja tej formy opieki możliwa była dzięki współpracy z konsulem honorowym w Aleppo, nowoczesnym środkiem łączności będących w dyspozycji MSZ i konsulów oraz świetnej współpracy polskich i ukraińskich służb konsularnych. Personel polskiej ambasady w Kijowie zaangażowany był w organizację odbioru naszych obywateli z lotniska, zorganizowanie noclegu, wyżywienia i transportu do Polski. Podczas akcji ewakuacyjnej w dniach 01.08.2012r. i 30.08.2012r. udzielono pomocy łącznie 17 obywatelom polskim. Koszty przelotów opłacono ze środków budżetowych MSZ. W sumie, dzięki bezpośredniej pomocy MSZ, z Syrii wyjechały 34 osoby. Szacunkowo, w ciągu 2012 r., Syrię opuściło około 100 obywateli RP.

Miluza

We wrześniu 2012 r. w wyniku wypadku polskiego autobusu rejsowego pod Miluzą (Francja) zginęło dwóch obywateli polskich, a kilkunastu zostało rannych. W zapewnieniu opieki konsularnej na miejscu udział wzięli konsulowie ze Strasburga i Lille, do działań włączył się również Ambasador RP we Francji. Departament Konsularny, we współpracy z Centrum Operacyjnym w MSZ, niezwłocznie uruchomił infolinię, którą obsługiwali członkowie Zespołu Wsparcia Konsularnego, udzielając bieżących informacji rodzinom i bliskim.

Nowa migracja zarobkowa na rynkach pracy państw Unii Europejskiej w 2012 r.

W 2012 roku nastąpił dynamiczny wzrost czynności z zakresu opieki konsularnej spowodowany rosnącą aktywnością liczącej ponad 2,2 miliona osób migracji zarobkowej. Taki stan rzeczy wynikał m.in. ze złego przygotowania wyjazdów, korzystania z niesprawdzonych biur pośrednictwa, braku znajomości języków obcych, braku dbałości o wiązanie się umowami zgodnymi z przepisami prawa pracy danego państwa, godzenia się na niekorzystne warunki płacowe i bytowe, nieprzestrzegania zasad BHP etc. Liczba skarg na nieuczciwych pracodawców, wniosków o pomoc w związku z wypadkami przy pracy oraz prośb o pomoc finansową ze strony obywateli polskich rosła w 2012 roku dosyć szybko. Konsulowie podejmowali nie tylko rutynowe działania, ale również inicjatywy, idące w kierunku szeroko rozumianej prewencji. Niestety, kolejnemu napływowi migrantów z Polski towarzyszyła w niektórych państwach negatywna ewolucja postrzegania migracji zarobkowej. Dla przykładu, społeczeństwo brytyjskie zaczęło traktować migrantów jako duży problem społeczny. W krajach skandynawskich postrzegano migrantów zarobkowych, jako tych, którzy odbierają miejsca pracy miejscowej ludności. W celu zapewnienia właściwej ochrony obywateli polskich za granicą rozwijano dotychczasowe kampanie informacyjne, opracowywano i aktualizowano poradniki i strony internetowe nt. warunków życia i pracy w poszczególnych państwach UE. Dobrym przykładem takiej działalności jest projekt zrealizowany przez Ambasadę RP w Irlandii. W wyniku porozumienia z Centrum Wsparcia i Integracji Together - Razem, urząd konsularny współorganizował i współfinansował w 2012 roku (kwiecień-wrzesień) pilotażowy projekt poradni prawno-socjalnej i punktu wsparcia edukacyjnego w Cork. Był to jeden ze strategicznych projektów placówki w zakresie tzw. programów pomocowych. Działalność poradni i zajęcia edukacyjne w tym ważnym ośrodku miejskim z dużym skupiskiem Polaków, cieszyły się dużym zainteresowaniem uczestników projektu.

Główne problemy polskich migrantów zarobkowych

Powszechnym problemem polskich migrantów zarobkowych jest nieznanost realiiw spolecznych i prawnych oraz jazyka kraju pobytu, a przez to trudnosci w kontaktach z urzedami podczas załatwiania spraw zycia codziennego. W roku 2012 powtarzaly sie praktyki nieuczciwego traktowania polskich pracowników, co skutkowało brakiem zapewnienia świadczeń socjalnych, zaniżaniem stawek płac, niewłaściwie sporządzanymi umowami o pracę lub nawet ich brakiem. Nie słabły oszustwa popełniane przez pracodawców, pośredników i zwykłych przestępców wyłudzających zasiłki socjalne. Niektóre z tych przypadków miały charakter „handlu ludźmi”, jak np. sprawa sprzedawców „obrazków” w Finlandii, przymuszanych do obwoźnego handlu obrazkami, wycinankami i figurkami.

Utrata pracy przez znaczną liczbę obywateli polskich oraz opóźnienia w wypłatach przyznanych świadczeń socjalnych to kolejny skutek kryzysu gospodarczego w obszarze UE. Placówki konsularne podejmowały stosowne interwencje w sprawach dotyczących łamania praw pracowniczych, szczególnie odszkodowawczych, z tytułu wypadków przy pracy oraz w zakresie świadczeń socjalnych.

Bezdomność

W 2012 roku znacznie wzrosła liczba bezdomnych obywateli polskich w Europie Zachodniej. W Wielkiej Brytanii dodatkowym skutkiem utraty źródła dochodu przez Polaków była, w niektórych przypadkach, jednoczesna utrata stałego miejsca zamieszkania, co wpływało na wzrost ogólnej liczby osób bezdomnych. Urzędy konsularne udzielają pomocy takim osobom, jak również osobom zagrożonym bezdomnością, we współpracy z organizacjami charytatywnymi i władzami lokalnymi. Placówka w Londynie udzielała wsparcia na znacznie szerszą niż dotychczas skalę organizacjom pomagającym bezdomnym, matkom z dziećmi - ofiarom przemocy domowej, organizacjom udzielającym porad prawnych i psychologicznych, domom opieki itp. Pomagano zarówno organizacjom polonijnym, jak i brytyjskim, gdzie znaczną część klientów stanowią Polacy. Spotkało się to ze szczególnie życzliwym przyjęciem. Na prośbę władz Londynu Wydział Konsularny Ambasady RP wsparł projekt mający na celu zlikwidowanie w stolicy zjawiska nocowania „na dziko”, poprzez udzielanie szybkiej i skutecznej pomocy osobom jej potrzebującym. W Belgii współpracowano z miejscowymi domami dla bezdomnych oraz organizowano wspólne z władzami miejscowymi wizytacje miejsc pobytu bezdomnych. Ponadto Wydział Konsularny udzielał pomocy finansowej bezdomnym i ośrodkom opieki społecznej, a także organizował wyjazdy zainteresowanych do kraju. Wskutek niepowodzeń w znalezieniu i utrzymaniu pracy, powiększyła się grupa polskich bezdomnych również w Danii. W 2012 roku konsulat kontynuował współpracę z kopenhaską fundacją UDENFOR, zajmującą się codzienną opieką nad osobami bezdomnymi. Urząd nawiązał także współpracę z twórcami powstałego w końcu 2012 roku pomocowego projektu Kompas, adresowanego do osób bezdomnych i bezradnych pochodzących z krajów Europy Środkowej i Wschodniej. Polskie placówki w Hamburgu oraz Berlinie podejmowały współpracę z organizacjami pomocowymi zarówno w Niemczech, jak i w Polsce. Najistotniejszą w tym kontekście była kwestia zapewnienia odpowiedniej opieki medycznej osobom nieubezpieczonym i bezdomnym. Wydział Konsularny w Rzymie udzielał pomocy Fundacji Barka w uzyskaniu informacji i nawiązaniu kontaktów z rzymskimi placówkami pomagającymi osobom bezdomnym. Na Cyprze odnotowano pierwsze przypadki zatrzymań Polaków pod zarzutem bezdomności. W konsekwencji zostali oni deportowani do Polski.

Współpraca z instytucjami polskimi i zagranicznymi

Polskie urzędy konsularne, opierając się na pozytywnych doświadczeniach z lat ubiegłych, aktywnie rozwijały różne formy współpracy z kompetentnymi instytucjami krajowymi, jak ZUS, Państwowa Inspekcja Pracy i NFZ, przy udziale miejscowych służb granicznych, policji, władz lokalnych, pomocy społecznej oraz organizacji pozarządowych, zajmujących się problemami osób bezdomnych (Barka). W wielu państwach UE – Wlk. Brytanii, Belgii, Włoszech, Holandii, Francji, Irlandii, Austrii, Grecji oraz w USA - organizowane były spotkania pracowników ZUS z polską migracją zarobkową oraz uruchamiano punkty doradztwa prawnego i informacji, w których polskojęzyczni prawnicy świadczyli bezpłatne usługi. We współpracy z ekspertami ZUS w Paryżu, Rzymie, Bolonii, Mediolanie, Brukseli, Antwerpii, Bredzie, Rotterdamie, Hadze, Kopenhadze, Malmoe, Sztokholmie,

Londynie, Atenach, Chicago, Nowym Jorku i Waszyngtonie - zorganizowane zostały Dni Poradnictwa. Odbyły się także 4 spotkania w Niemczech i 4 w Polsce w ramach Międzynarodowego Poradnictwa Emerytalno-Rentowego. W Niemczech utrzymywano bieżące kontakty m.in. z Biurami Pełnomocników ds. Integracji i Migracji, urzędami ds. obcokrajowców, Caritas, noclegowniami oraz innymi organizacjami użyteczności publicznej.

Utrzymywano ponadto regularne kontakty z innymi urzędami krajowymi: Radą Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, Departamentem Spraw Obywatelskich, Departamentem Ewidencji Państwowych, CPD, Departamentem Informatyki MSW w sprawach paszportowych, Komendą Główną Straży Granicznej w sprawach wizowych, z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej w sprawach migracji zarobkowej. Wszystkie te kontakty i wspólne działania miały na celu zapewnienie obywatelom polskim za granicą informacji niezbędnych do normalnego funkcjonowania na rynku pracy, w sferze zabezpieczeń socjalnych i bytowych. Bardzo duże zainteresowanie, jakim się cieszyły Dni Poradnictwa ZUS, w tym konsultacje indywidualne, potwierdzają słuszność podejmowania tego rodzaju inicjatyw.

Negatywne zjawiska we współpracy z władzami i instytucjami państwa przyjmującego

Z negatywnymi zjawiskami i problemami we współpracy z lokalnymi władzami i instytucjami urzędy konsularne spotykają się głównie poza obszarem UE. Za przykład mogą posłużyć niektóre państwa Afryki, gdzie do takich problemów należałoby zaliczyć problemy we współpracy z urzędami imigracyjnymi, z bieżącą komunikacją oraz współpracą z niewydolną biurokracją, brak lub duże opóźnienia w odpowiedziach na przesyłane noty i zapytania oraz przede wszystkim na wnioski o międzynarodową pomoc prawną. Wśród powodów takich trudności można wymienić powszechnie praktykowaną i akceptowaną korupcję oraz niskie płace lokalnych urzędników państwowych. Zdarzają się także sytuacje nieinformowania placówek o wprowadzanych zmianach przepisów przez miejscowe urzędy, dotyczyło to np. nieuznawania polskich paszportów tymczasowych. Z dużymi utrudnieniami w prowadzeniu spraw konsularnych borykają się „placówki wojenne” (tj. działające w krajach czy obszarach aktywnych konfliktów) - od przekazywania dokumentów sądowych obywatelom danego kraju po egzekucję świadczeń alimentacyjnych. Szczególnie trudne były sprawy z zakresu prawa rodzinnego, dotyczące opieki nad dziećmi i pozbawienia praw rodzicielskich.

Sprawy małoletnich

W Norwegii, Niemczech i w Wielkiej Brytanii problemem budzącym emocje i odbijającym się echem w polskich mediach są decyzje tamtejszych służb socjalnych o umieszczaniu polskich dzieci w rodzinach zastępczych lub w specjalistycznych ośrodkach. Liczba tego typu działań pozostaje na podobnym poziomie w stosunku do lat ubiegłych. Każdy zgłoszony przypadek jest analizowany, a następnie monitorowany przez urzędy konsularne RP. Konsulowie kontaktują się z kompetentnymi służbami i wyjaśniają powody zaistniałej sytuacji. Potwierdzeniem sprawnej pracy urzędów może być interwencja konsulatu w Manchesterze w sprawie zatrzymania obywateli polskich w Leeds (dziennikarza, pracownika Agencji Rutkowski i matki, która chciała odzyskać dziecko), którzy zostali zwolnieni następnego dnia po zdarzeniu. Sprawy związane z działaniami interwencyjnymi dotyczącymi dzieci podejmowanymi przez miejscowe instytucje społeczne dotyczą najczęściej zaniedbań w sferze potrzeb materialnych dziecka, fizycznego znęcania się, pozostawiania bez opieki, przemocy w rodzinie czy alkoholizmu rodziców. Ustawodawstwo państw skandynawskich stawia wysokie wymagania w dziedzinie ochrony interesów małoletnich. Służby socjalne tych krajów skupiają się przede wszystkim na zapobieganiu sytuacjom naruszającym prawa dziecka i mogącym zagrażać jego bezpieczeństwu, a związki biologiczne nie stanowią decydującej kwestii w opiece nad dziećmi z punktu widzenia ich dobra. Znaczące różnice w metodach wychowawczych stosowanych w Polsce i w krajach skandynawskich mogą prowadzić do działań pracowników służb socjalnych, które - z punktu widzenia polskich rodziców - bywają niezrozumiałe i uważane za bezpodstawne.

Działając na rzecz obywateli polskich, placówki w Wielkiej Brytanii, Niemczech i Skandynawii badają zarzuty formułowane pod adresem sądów oraz urzędów, podejmują interwencje, sprawdzają warunki, w jakich przebywają dzieci oraz uczestniczą, jako obserwatorzy, w rozprawach

lub spotkaniach. Z uwagi na miejscowe uwarunkowania prawne, np. w państwach skandynawskich, konsul posiada bardzo ograniczone uprawnienia i możliwości działania.

W ramach kampanii informacyjnej Ambasada RP w Oslo uczestniczyła w opracowaniu broszury nt. przepisów i procedur stosowanych przez norweską Służbę Ochrony Dzieci Barnevernet. Broszura jest dostępna w wersji elektronicznej na stronie norweskiego Ministerstwa ds. Dzieci, Równości i Włączenia Społecznego. Odnotować należy pozytywną ewolucję na tym polu we Włoszech, gdzie praktyką włoskich sądów i adwokatów stały się kierowane do polskich placówek wnioski o udostępnienie polskich przepisów dotyczących spraw rodzinnych i opiekuńczych.

Urząd konsularny w Kairze prowadził sprawy związane z konfliktami w małżeństwach polsko-egipskich oraz kwestie umożliwienia powrotu do Polski dzieci z tych małżeństw. Są to sprawy niezwykle trudne, czasochłonne i złożone, a prowadzenie ich ze względu na ich delikatną naturę, jak również kondycję psychiczną matek tych dzieci (często będących na skraju wyczerpania nerwowego w walce o odzyskanie dziecka, a także nierzadko będących ofiarami przemocy domowej), wymaga od konsułów postępowania nacechowanego wysokim profesjonalizmem. W 2012 r., dzięki intensywnym działaniom konsułów RP w Kairze prowadzonym przez prawie 3 lata, udało się odzyskać córkę obywatelki polskiej, porwaną przez ojca Egipcjanina. Konsulom udało się przekonać ojca, że w Polsce jego dziecko będzie miało zapewnioną lepszą przyszłość.

Ambasada RP w Tunezji w 2012 r. odnotowała nagminne problemy związane ze znajomościami „plażowymi”, przeradzającymi się dość szybko w małżeństwa. Problemem jest nie tylko prawdziwy cel podróży nowych tunezyjskich małżonków - najczęściej Francja, a nie Polska – lecz także rozpad ponad połowy takich małżeństw po kilkumiesięcznej znajomości, a co za tym idzie ciągnące się latami wnioski żon do polskiego urzędu o pomoc w przeprowadzeniu rozwodu na terenie Tunezji, wnioski o egzekucję alimentów, i najpoważniejszy - opieka nad pochodzącymi z tych związków dziećmi. Sądy tunezyjskie rzadko powierzają opiekę matkom cudzoziemkom, obwarowując tę zgodę licznymi wymogami (matki muszą mieszkać na terenie Tunezji i mieć pracę). Dzieci z rodzin mieszanych nie mogą opuścić Tunezji bez zgody ojca, a najczęściej ojciec jej nie wydaje. Matki zatem egzystują z dziećmi na skraju nędzy lub podejmują działania sądowe, gdyż tylko prokurator może wydać pozwolenie na opuszczenie kraju przez dziecko bez zgody ojca.

Handel ludźmi oraz uprowadzenia dzieci – Konwencja Haska

Jednym z aspektów handlu ludźmi jest proceder nieuczciwego pośrednictwa pracy, przymuszania do pracy ponad siły, nielegalne umowy o pracę i niezapewnienie godnych warunków bytowania. W takich przypadkach polskie urzędy konsularne podejmują interwencje na rzecz osób poszkodowanych, utrzymują robocze kontakty z organami ścigania, wymiaru sprawiedliwości, z lokalnymi instytucjami zajmującymi się prawem pracy, związkami zawodowymi etc. Ministerstwo Spraw Zagranicznych oraz urzędy konsularne współpracują również z organizacjami pozarządowymi, które świadczą pomoc osobom poszkodowanym przez nieuczciwych pracodawców oraz ofiarom handlu ludźmi m.in. Fundacją przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu „La Strada”, ITAKA - Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych.

Wśród spraw z zakresu prawa rodzinnego istotne znaczenie mają sprawy związane z uprowadzeniami dzieci przez rodziców oraz prowadzonymi postępowaniami o powrót dziecka do kraju stałego zamieszkania. Zgodnie z regulacją Konwencji Haskiej postępowania prowadzone są przez organy centralne Ministerstwa Sprawiedliwości w Polsce oraz ich odpowiedniki za granicą. W pojedynczych przypadkach obywatele polscy zwracają się do placówek konsularnych z wnioskami o udzielenie wsparcia podczas postępowania sądowego, udziału konsula w posiedzeniu sądu w charakterze obserwatora.

Pomoc finansowa

W 2012 r. urzędy konsularne na całym świecie udzieliły pomocy finansowej obywatelom polskim za granicą w 3 371 przypadkach wraz z pomocą bez poręczenia w 6585 przypadkach, na sumę 172 896 euro oraz zapomóg w 2522 przypadkach na sumę 285 343 euro. Udzielono także

pomocy domom opieki społecznej w 33 przypadkach na sumę 21 525 euro. W Irlandii dzięki dobrej współpracy urzędu konsularnego z miejscową opieką społeczną i organizacjami pozarządowymi pomoc finansową dla osób deklarujących chęć powrotu do kraju ograniczono do przypadków związanych ze zmuszaniem do prostytucji oraz osób chorych psychicznie. W Grecji oraz w pozostałych krajach śródziemnomorskich, z uwagi na utrzymujący się kryzys gospodarczy oraz pogarszające się warunki życia, odnotowano wzrost liczby obywateli polskich, którym udzielono pomocy finansowej.

Opieka i transport nieubezpieczonych obywateli polskich

W dalszym ciągu nagminnym zjawiskiem jest brak dokumentu, potwierdzającego fakt posiadania ubezpieczenia przez obywateli polskich, którzy trafiają do szpitala za granicą. W obliczu takich sytuacji, szpitale zwracają się do polskich placówek z prośbami o pomoc w ustaleniu faktu posiadania ubezpieczenia. W zależności od sytuacji, placówki wspierają obywateli polskich w procedurze wydobywania z kraju odpowiednich dokumentów ubezpieczeniowych oraz pomagają w ustaleniach, co do możliwości zorganizowania, w cięższych przypadkach, transportu sanitarnego do kraju.

Pomoc prawna w sprawach alimentacyjnych

Placówki konsularne monitorują i wspierają wnioski polskich sądów i prokuratur o pomoc prawną w sprawach alimentacyjnych. Konsulowie przekazują również wnioski w sprawach dotyczących egzekucji alimentów. Na wniosek samotnych rodziców bądź opiekunów prawnych urzędy konsularne pomagają w ustalaniu miejsca pobytu i zamieszkania obywateli polskich, którzy uchylają się od obowiązku uiszczania zasądzonych świadczeń. Mimo dużego zaangażowania służb konsularnych, sprawy alimentacyjne w wielu krajach są trudne do uregulowania, a roszczenia do wyegzekwowania. Bez aktywnego zaangażowania właściwych instytucji (Ministerstwa Sprawiedliwości) i doprowadzenia do dwustronnych ustaleń z tymi państwami, efektywne wspieranie roszczeń obywateli polskich jest znacznie utrudnione. Liczba interwencji w sprawach alimentacyjnych w 2012 roku wyniosła 20 831 spraw.

Opieka nad zatrzymanymi, aresztowanymi i odbywającymi kary pozbawienia wolności

Ważną część pracy konsulów stanowi opieka nad obywatelami polskimi pozbawionymi wolności w różnych krajach świata. Konsul czuwa i przeciwdziała wszelkim przejawom dyskryminacji lub naruszania ich prawa do obrony. W 2012 roku działania te polegały m. in. na spotkaniach z osadzonymi, interwencjach w sprawach skarg na opiekę medyczną, dyskryminację oraz uniemożliwianie kontaktu z rodziną i adwokatem, udzielaniu więźniom informacji na temat ich praw, utrzymywaniu kontaktów z adwokatami, pomocy w staraniach o przeniesienie do innego więzienia lub do więzienia w Polsce, zaopatrywaniu bibliotek więziennych w polską prasę i książki, dostarczaniu artykułów higieny osobistej oraz podstawowych artykułów żywnościowych.

Statystyki dotyczące liczby obywateli RP przebywających w więzieniach poza granicami Polski są niepełne. Główną przyczyną jest fakt, iż w większości państw polskie urzędy konsularne są informowane przez miejscowe władze o aresztowaniach naszych obywateli jedynie wtedy, gdy poprosi o to osoba zatrzymana. Obowiązek informowania o zatrzymaniu istnieje tam, gdzie Polska i państwo pobytu są związane dwustronnymi konwencjami konsularnymi. W 2012 r. do MSZ dotarły informacje o **13 867** obywatelach RP, **aresztowanych lub zatrzymanych za granicą oraz 4 624** obywatelach polskich **odbywających kary** w więzieniach. Konsulowie odbyli **1031 wizyt** w zakładach karnych.

W **Europie** jedną z przyczyn wzrostu przestępczości oraz stale rosnącej liczba aresztowanych obywateli polskich, była trudna sytuacja materialna, w jakiej, w związku z kryzysem gospodarczym, znalazła się spora liczba Polaków w 2012 r. Tylko w Niemczech zatrzymano lub aresztowano 1724 osoby, z czego 1644 osadzono. W Anglii zatrzymano około 5600 osób, z czego 870 odbywa kary, a część wydalono do Polski w związku z ENA, wydanymi przez sądy polskie.

W **Stanach Zjednoczonych** karę pozbawienia wolności odbywa 101 obywateli RP. W 2012 roku prawdziwym sukcesem, również pracowników Konsulatu Generalnego w Los Angeles, było zwolnienie – po 15 latach - polskiego obywatela ze stanowego więzienia w Teksasie, który w ramach warunkowego zwolnienia został deportowany do Polski.

Aktualnie opieką konsularną w **krajach Ameryki Łacińskiej** polskie urzędy konsularne obejmują 72 polskich obywateli odbywających kary wieloletniego pozbawienia wolności za handel narkotykami. Największa ich liczba znajduje się w Peru (30 osób) i Brazylii (19). Służba konsularna, uwzględniając trudne warunki w zakładach penitencjarnych w Ameryce Łacińskiej, poza doraźną pomocą oraz monitoringiem warunków odbywania kary, podejmuje, współdziałając z Ministerstwem Sprawiedliwości, starania o umożliwienie Polakom przeniesienia i odbywania pozostałej części kary w Polsce. W latach 2011-2012, w ramach Konwencji Strasburskiej o przekazywaniu osób skazanych, skorzystało z tej możliwości kilkanaście osób (z Peru i Ekwadoru).

W **regionie Afryki i Bliskiego Wschodu** w 2012 r. łącznie przebywało w więzieniach 15 obywateli polskich: w RPA, Maroku, Egipcie, Syrii, Nigerii i Iraku. **Na Wschodzie** (Ukraina, Rosja, Białoruś), gdzie obecnie w więzieniu przebywa 21 obywateli polskich, powszechne są opóźnienia w realizacji wymogu informowania urzędów konsularnych przez miejscowe władze o zatrzymaniach obywateli polskich. Informacja dociera najczęściej do konsula po kilku dniach śledztwa, niekiedy po kilku miesiącach. Do tego czasu aresztowany zmuszany jest najczęściej do podpisania zeznań bez obecności adwokata, często w niezrozumiałym dla niego języku. Problem ten jest każdorazowo podnoszony na różnych forach i poziomach kontaktów oficjalnych wobec władz wschodnich sąsiadów Polski.

Zgony obywateli polskich za granicą

W 2012 r. polskie urzędy konsularne odnotowały łącznie 3 486 zgonów obywateli polskich za granicą. Konsulowie udzielali wszechstronnej pomocy rodzinom zmarłych, zwłaszcza w kwestii transportu zwłok lub szczątków do Polski oraz w czynnościach wyjaśniających okoliczności zgonu. Zabezpieczali mienie oraz interesy zmarłych, wynikające z tytułu ubezpieczenia i pomagali w uzyskaniu stosownych dokumentów. Konsulowie informowali rodzinę o możliwościach dochodzenia roszczeń z tytułu świadczonej pracy, a także podejmowali stosowne działania.

B. Ruch osobowy

1. Polityka Wizowa.

Partnerstwo Wschodnie w polityce konsularnej w 2012 r.: inteligenta polityka wizowa – porozumienia o ułatwieniach wizowych – mały ruch graniczny

W 2012 r. polska służba konsularna skutecznie kontynuowała realizację przyjaznej polityki w zakresie wydawania wiz wobec obywateli wschodnich sąsiadów Polski. Dotyczyło to zarówno dostosowywania praktyki wizowej do zmieniających się potrzeb i podnoszenia efektywności procesu wizowego, jak też rozszerzania bazy prawnej, stwarzającej nowe narzędzia i mechanizmy dla rozszerzania ruchu osobowego. Towarzyszyły temu działania mające na celu przeciwdziałanie nielegalnemu pośrednictwu wizowemu, podnoszącemu koszty pozyskania wizy, wypaczającemu ideę wdrażanych ułatwień wizowych oraz dyskredytującemu wizerunek służby konsularnej i dotychczasowe rezultaty tzw. inteligentnej polityki wizowej wobec Wschodu. W zakresie procedur wizowych, podejmowane działania koncentrowały się na dalszym zwiększaniu liczby wiz w oparciu o określoną we Wspólnotowym Kodeksie Wizowym zasadę *bona fide*, z okresem ważności od roku do 5 lat; ułatwianiu składania wniosków wizowych przez akredytowane biura turystyczne obsługujące turystykę zorganizowaną, poprzez odejście od wymogu terytorialności dla biur posługujących się e-voucherem, a także możliwości uzyskania akredytacji przez biuro w każdym urzędzie konsularnym (niezależnie od miejsca siedziby biura); rozszerzaniu stosowania outsourcingu wizowego dla obsługi ruchu osobowego, pozwalającego zwiększyć globalną przepustowość wizową urzędów. Taka polityka

sprzyja budowaniu proeuropejskiej orientacji społeczeństw państw Europy Wschodniej oraz odpowiada interesom Polski. Zadania służby konsularnej są integralnym składnikiem mechanizmu realizacji polityki zagranicznej RP wobec jej wschodnich sąsiadów.

Skuteczność działań prowadzonych w obszarze wizowym przez polską służbę konsularną pozwoliła w 2012 r. zwiększyć liczbę wszystkich wydanych wiz w polskich urzędach konsularnych do wysokości **1 350 591 wiz** (wzrost o 15 % w porównaniu z rokiem 2011). Najwięcej wiz (niezmiennie od kilku lat) udzieliły konsulaty **na Ukrainie i Białorusi oraz w Rosji**, łącznie **1 257 tys.** (wzrost, o 16%), co stanowi ponad 90% liczby wszystkich wiz wydanych na świecie. Było to możliwe, między innymi, dzięki odciążeniu personelu urzędów konsularnych od obowiązków wynikających z przyjmowania wniosków wizowych w wyniku wprowadzeniu outsourcingu wizowego.

Jednocześnie należy pamiętać, że członkostwo RP w systemie Schengen oznacza wymóg realizacji zasad wspólnotowego reżimu wizowego. W praktycznym wymiarze oznacza to stosowanie **inteligentnej polityki wizowej** poprzez wykorzystanie wszystkich możliwości kodeksu wizowego w taki sposób, aby wiza wydawana przez polskie urzędy konsularne była łatwo dostępna.

Znaczącym osiągnięciem **w sferze liberalizacji ruchu osobowego** na forum współpracy między państwami Strefy Schengen a wschodnimi partnerami było podpisanie 26 czerwca 2012 r. renegotjowanej umowy o ułatwieniach wizowych (**VFA**) z **Mołdawią**. Jak dotąd nie udało się jednak doprowadzić do podpisania analogicznego porozumienia z Ukrainą. Ponadto, w lutym 2012 r. Komisja Europejska rozpoczęła negocjacje VFA z Armenią i Azerbejdżanem. Szczególna uwaga jest poświęcana **polityce wizowej, prowadzonej w ramach polityki sąsiedztwa i w oparciu o inicjatywę Partnerstwa Wschodniego**, polegającej na takim kształtowaniu procesu wydawania wiz przez placówki konsularne, by służył on stymulowaniu ruchu osobowego między Polską a jej wschodnimi sąsiadami, w tym szczególnie rozszerzaniu kontaktów między obywatelami, organizacjami społecznymi, instytucjami publicznymi czy uczelniami, a także turystyce oraz rozwijaniu relacji biznesowych. Dobrze służy temu wprowadzenie wiz określających cel wyjazdu, jako podróż „na zakupy”, w kwietniu 2011 roku na Białorusi, a następnie w grudniu 2011 roku na terenie okręgów konsularnych lwowskiego i łuckiego dla obywateli Ukrainy, posiadających stałe miejsce zamieszkania w jednym z nich.

Kluczowym krokiem dla dalszego obniżania barier wizowych **na Ukrainie**, służącym obniżeniu kosztów ruchu osobowego, było w 2012 r. zawarcie oraz wdrożenie Umowy między Rządem RP a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zniesieniu opłat za wydanie wiz krajowych (długoterminowych). Objęła ona w swym praktycznym wymiarze takie kategorie obywateli, jak osoby podejmujące pracę, studenci, uczniowie, nauczyciele, stażyści, osoby duchowne, przedstawiciele biznesu.

Polskie urzędy konsularne **na Białorusi** w 2012 r. realizowały obsługę wizową w najtrudniejszych warunkach spośród wszystkich polskich konsulatów na Wschodzie. Wynikało to z takich przyczyn, jak najszybciej rosnący popyt wizowy; wyjątkowo agresywne środowisko wewnętrzne, przejawiające się w funkcjonowaniu podmiotów i programów hakerskich, nastawionych na paraliż systemu E-konsulat, obsługującego składanie wniosków wizowych; brak zgody władz Białorusi na utworzenie w polskich konsulatach dodatkowych etatów konsulów wizowych. Mimo tych ograniczeń, o efektywności służb wizowych na Białorusi świadczą liczby. Przy tych samych etatach, w 2010 r. polskie konsulaty wydały 200 tys. wiz, a w roku 2012 ponad 350 tys. wiz. Powodem dużego popytu na wizy jest także odkładanie przez stronę białorską wdrożenia podpisanej w 2010 r. umowy o małym ruchu granicznym.

Służba konsularna stara się walczyć z powyższymi negatywnymi zjawiskami, także poprzez zmianę programów informatycznych oraz usprawnienie systemu rejestracji wizowej E-konsulat.

2. Outsourcing usług wizowych

Decyzja o wprowadzeniu na Ukrainie, w Rosji i w Turcji mechanizmu pośrednictwa w zakresie przyjmowania wniosków wizowych przy wykorzystaniu usługodawców zewnętrznych, tzw. outsourcingu, ma charakter strategiczny i została uznana za najbardziej optymalne rozwiązanie usprawniające funkcjonowanie polskiej służby konsularnej na Wschodzie w sferze działalności wizowej. Rozbudowana sieć punktów przyjmowania wniosków wizowych na Ukrainie (14 PPWW-

przejęły obsługę 80% wszystkich wniosków wizowych) oraz w Rosji (41 PPWW, 85% wniosków wizowych), umożliwia dostęp do usług wizowych bez konieczności przemierzania, nierzadko dużych, odległości, dzielących aplikantów od urzędów. Jednocześnie skróceniu uległ czas oczekiwania na uzyskanie wizy. W rezultacie w wielu przypadkach rzeczywisty koszt realizacji wyjazdów do Polski uległ obniżeniu. Realne korzyści dla służby konsularnej z tytułu outsourcingu polegają na wzroście przepustowości wizowej konsulatów, co przekłada się na liczbę wydawanych wiz, przy tej samej (lub mniejszej) obsadzie kadrowej (w 2012 r. na Ukrainie wydano 643 tys. wiz - wzrost o 12,3%, a w Rosji 264 tys. wiz - wzrost o 23,4%) oraz redystrybucji etatów, dzięki przeniesieniu których utworzono nowy Wydział ds. MRG w KG RP w Kaliningradzie oraz tworzony jest nowy Konsulat Generalny RP w Doniecku.

Wdrożenie w Obwodzie Kaliningradzkim FR outsourcingu wizowego pozwoliło usprawnić i podnieść efektywność organizacji procesu wizowego i MRG. Dzięki temu konsulat w Kaliningradzie przyjmuje dziennie 1,5 tys. wniosków (w połowie wizy i zezwolenia MRG), co stanowi blisko dwukrotny wzrost w porównaniu do okresu sprzed wdrożenia outsourcingu.

Od 2 stycznia 2012 roku Wydział Konsularny Ambasady RP w Ankarze także wdrożył system outsourcingu wizowego. Wg ocen placówki około 90% wniosków wizowych jest opracowywana czy weryfikowana wstępnie i przyjmowana w ramach outsourcingu przez Centrum przyjmowania wniosków wizowych, prowadzone przez firmę VFS Global.

3. Mały ruch graniczny – MRG

Polska dotychczas podpisała umowy o małym ruchu granicznym z Ukrainą, Białorusią i Rosją. W 2012 r. dobrze funkcjonowała umowa o MRG z **Ukrainą**. Zainteresowanie mieszkańców ukraińskiej strefy przygranicznej otrzymaniem zezwoleń MRG utrzymuje się na wysokim poziomie. Ubiegły rok był bardzo ważny, ponieważ w tym właśnie roku kończył się dwuletni okres ważności pierwszych zezwoleń na przekraczanie granicy w ramach MRG i klienci masowo występowali o ich wymianę. Urzędy we Lwowie i Łucku wydały w 2012 r. ok. 60 tys. zezwoleń, w porównaniu do 40 tys. w roku poprzedzającym.

W relacjach z **Rosją** podstawowe znaczenie miało wdrożenie w dniu 27 lipca 2012 r. umowy o małym ruchu granicznym. Towarzyszyły temu szerokie działania o charakterze przygotowawczym, zarówno na płaszczyźnie wewnętrznej, jak też w relacjach dwustronnych z Rosją. Odbyły się dwie tury międzyresortowych polsko-rosyjskich konsultacji: w marcu 2012 r. w Kaliningradzie i w listopadzie 2012 r. w Gdańsku. Pozwoliły one właściwie przygotować służby i instytucje obu państw do czekających je zadań, a następnie stworzyć efektywny mechanizm monitorowania funkcjonowania umowy.

W 2012 r. Konsulat Generalny RP w Kaliningradzie wydał 12 672 karty MRG (przyjął 19 739 wniosków). Jednocześnie Konsulaty Generalne RP w Łucku i we Lwowie, wydały w 2012 r. łącznie ok. 60 tys. kart MRG, wzrost o ponad 50 % w porównaniu do 2011 roku, z tego Łuck – 15 889 (16290- przyjętych wniosków), a Lwów- 43 849 wydanych kart MRG (41 103 przyjętych wniosków). Łącznie w 2012 roku wydano 72 410 kart MRG (przyjęto 77 133 wniosków).

Polska wciąż oczekuje na pełną ratyfikację i wprowadzenie w życie przez Białoruś umowy o MRG, podpisanej w 2010 roku. W chwili obecnej władze Białorusi nie wykazują zainteresowania wdrożeniem tej umowy.

4. Nowe zjawiska w sprawach wizowych w 2012 r.

Oprócz wcześniej wspomnianych zjawisk w ruchu osobowym na Wschodzie, sprawy wizowe tradycyjnie pozostają dominujące w pracy urzędów w Afganistanie, Indiach, Chinach, Tajlandii, Indonezji i w Wietnamie. Placówki w Chinach, poza radykalną zmianą struktury wydawanych w urzędach wiz, odnotowują nowe zjawiska i tendencje związane z ruchem osobowym i obciążeniem wizowym w roku 2012, takie jak **widoczny wzrost liczby podróżujących do Polski i krajów EŚW w ramach grupowej turystyki zorganizowanej (ADS)**, jak i turystyki indywidualnej. Przyczyny tych zjawisk są wielorakie, między innymi organizacja przez Polskę EURO 2012, co przyczyniło się do zwiększenia rozpoznawalności naszego kraju oraz jego „odkrycia” przez chińskich turystów. Należy

jednak odnotować wyraźny spadek liczby wydanych wiz z prawem do pracy. Wśród aplikujących o takie wizy przeważali pracownicy dużych koncernów operujących na polskim rynku (Huawei, Liu Gong, ZTE, bank ICBC). Do pozytywnych zjawisk należy fakt, że w Chinach liczba **podejmowanych prób wyłudzenia wiz znacznie spadła**. Na zjawisko to złożyło się przede wszystkim ograniczenie wyjazdów niewykwalifikowanych robotników (wykrawaczy mięsa, murarzy itp.), które służyły najczęściej zorganizowanej nielegalnej imigracji do strefy Schengen całych grup obywateli Chin.

Ta sama tendencja daje się zauważyć w Indiach. Wśród wydanych przez urząd konsularny w New Delhi wiz dominowały wnioski o wizy biznesowe oraz na szkolenia zawodowe. Dalszemu zmniejszeniu uległa liczba wniosków o wydanie wiz krajowych, głównie z powodu spadku liczby wniosków o wizy z prawem do pracy dla niewykwalifikowanej siły roboczej z Nepalu oraz Bangladeszu.

Do ważnych wydarzeń w zakresie spraw wizowych należy zaliczyć **uruchomienie dla obywateli polskich w 2012 r. przez Katar wydawania wiz wjazdowych „on arrival”** w porcie lotniczym w Doha, o co polska placówka intensywnie zabiegała od kilku lat. Tym samym Polska znalazła się na liście uprzywilejowanych krajów, których obywatele mogą wykupić wizę turystyczną na przejściu granicznym. Jest to istotne ułatwienie dla przedsiębiorców pragnących rozwijać kontakty biznesowe oraz dla Polaków zamieszkujących w Katarze (aktualnie ok. 450) oraz ich rodzin.

5. Wybrane negatywne zjawiska w ruchu osobowym

Zniesienie na Ukrainie opłat za przyjęcie i rozpatrzenie wniosku wizowego o wydanie wizy krajowej wywołało nowe zjawisko, zwiększyła się mianowicie liczba **podrobionych oświadczeń o zamiarze powierzenia wykonywania pracy** przy ubieganiu się o wizę krajową.

Podobnie jak w ubiegłych latach w niektórych polskich urzędach konsularnych w Azji, Afryce oraz na Wschodzie trwał proceder **wyłudzenia wiz** oraz **falszowania dokumentów**, składanych w procesie wizowym, w celu uzyskania możliwości późniejszego wyjazdu do innych krajów strefy Schengen niż Polska.

Urzędy w Teheranie, Rabacie, Tunezji, Nigerii, Etiopii odnotowały przedkładanie przez aplikantów w procedurze wizowej **przerabianych dokumentów** podróży, fałszowanie wymaganej dokumentacji (np. zaświadczeń o zatrudnieniu, dyplomów ze szkół, zaświadczeń potwierdzających znajomość j. obcych), wyłudzenie zaproszeń od polskich podmiotów gospodarczych i instytucji edukacyjnych, fałszowanie zaproszeń polskich podmiotów gospodarczych, usuwanie lub zalepianie pieczętek odmów wydania wiz Schengen fałszywymi wizami poza unijnymi, odpłatne dopisywanie do oficjalnych składów delegacji zagranicznych (sportowych, biznesowych, artystycznych) osób zainteresowanych nielegalną emigracją.

W 2012 r. w niektórych krajach Azji (Chiny, Indie, Wietnam) utrzymywało się zjawisko **omijania urzędów konsularnych przez cudzoziemców przy ubieganiu się u wojewodów** o zezwolenie na zamieszkanie na czas określony.

W 2012 r. urzędy konsularne odnotowały dalszy **wzrost liczby wniosków wizowych osób deklarujących chęć podjęcia studiów w Polsce**. Dotychczasowa praktyka wskazuje niestety na to, że większość kandydatów z regionu Afryki, Bliskiego Wschodu, Azji i Ameryki Południowej jest nieprzygotowana do podjęcia studiów w Polsce i traktuje je jako sposób na przedostanie się do Europy. Taki stan rzeczy spowodowany jest w dużej mierze tym, że uczelnie w procesie rekrutacji nie przywiązują właściwej uwagi do składanych dokumentów. W Chinach wyjazd na uczelnie w Polsce był również wykorzystywany jako ścieżka migracji. Wzrost liczby aplikacji wizowych np. w Kenii, ZEA czy Arabii Saudyjskiej, spowodowany był także wysokim bezrobociem wśród młodzieży.

Nadal utrzymuje się inny negatywny element w ruchu osobowym – **fikcyjne małżeństwa** z obywatelkami polskimi, celem wyłudzenia wizy. Małżonkowie niejednokrotnie poznają się przez Internet, a śluby zawierają już przy pierwszym spotkaniu lub przez pełnomocników. Pary te bardzo często nie znają języków obcych, a przy rozmowach korzystają z tłumacza Google. Taki problem odnotowują urzędy w Egipcie, Tunezji, Nigerii, Zjednoczonych Emiratach Arabskich (w odniesieniu do obywateli pakistańskich). W 2012 r. podobne zjawisko nasiliło się również w Azji. W większości takich spraw osoby aplikujące o wizy były głównie zainteresowane uzyskaniem wizy do strefy Schengen oraz

możliwościami ubiegania się o kartę czasowego pobytu w RP, a następnie wyjazdem do innych krajów UE. Sprawy paszportowe i obywatelskie

1. Ułatwienia w realizacji spraw paszportowych

W 2012 roku utrzymywała się tendencja wzrostowa w zakresie realizowanych w urzędach konsularnych czynności paszportowych. Wydano łącznie 208 191 dokumentów paszportowych (wzrost o 12% w porównaniu z 2011r.), w tym 129 232 paszportów biometrycznych (wzrost o 38%) oraz 79 511 paszportów tymczasowych. Wzrost tej liczby był związany w znacznym stopniu z sytuacją utrwalania się stabilizacji życiowej obywateli polskich za granicą, przybyłych w ostatnich latach w celu podjęcia pracy, szczególnie do państw Europy Zachodniej oraz z rosnącym współczynnikiem narodzin dzieci, których oboje lub jedno z rodziców są obywatelami polskimi. Najwięcej dokumentów paszportowych wydały urzędy konsularne **w Wielkiej Brytanii** (70 501).

Zgodnie z ustawą z dnia 25 maja 2012 r. o zmianie ustawy o dokumentach paszportowych w zakresie wydłużenia ważności paszportów wydawanych małoletnim do 5-go roku życia, urzędy konsularne sprawnie wdrożyły nowe zasady, które zostały przyjęte przez interesantów jako korzystna i pozytywnie odczuwalna zmiana. Nowe zasady wydawania paszportów dla tej grupy osób wyeliminowały potrzebę corocznego zgłaszania się do konsulatu w sprawie paszportu dziecka do lat 5 oraz stanowią ułatwienie w podróżach z małoletnimi do krajów, w których od cudzoziemców jest wymagany dłuższy okres ważności dokumentu paszportowego, a także w sprawach związanych z uzyskiwaniem wiz pobytowych.

W związku z wejściem w życie uregulowań (wynikających z Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 444/2009) o uchyleniu z dniem 26 czerwca 2012 r. ważności wpisów danych dzieci zamieszczonych w paszportach rodziców, konsulowie przeprowadzili efektywne działania informacyjne oraz sprawnie i priorytetowo realizowali czynności związane z wydawaniem dokumentów paszportowych tej kategorii osób małoletnich.

W ramach wprowadzania udogodnień dla obywateli polskich przebywających za granicą przyjęto w praktyce zasadę szerszego stosowania przez konsulów przepisów umożliwiających odstępianie od wymogu osobistego odbioru dokumentu paszportowego. W urzędach konsularnych odnotowujących wzrost zainteresowania ze strony obywateli polskich uzyskaniem paszportu wprowadzono szerszy zakres wykorzystywania systemu E-Konsulat, umożliwiający interesantom dokonywanie drogą elektroniczną zapisów na wizytę w konsulacie w celu złożenia wniosku paszportowego.

W 2012 roku zorganizowano 2 196 dyżurów konsularnych poza siedzibą urzędu konsularnego, wykorzystując mobilne stanowiska konsularne (MSK), umożliwiające kompleksową obsługę paszportową interesanta. Szczególnie w rozległych okręgach konsularnych były one postrzegane przez obywateli polskich jako bardzo przyjazne udogodnienie, umożliwiające im złożenie wniosków paszportowych bez konieczności odbywania długich, niekiedy uciążliwych i kosztownych podróży.

2. Sprawy obywatelstwa

W roku 2012 weszły w życie przepisy ustawy z dnia 2 kwietnia 2009 r. o obywatelstwie polskim (Dz. U. z 2012 r., poz.161). Nowa ustawa wprowadziła postulowaną od wielu lat przez środowiska polonijne instytucję przywrócenia obywatelstwa polskiego wobec osób, które utraciły obywatelstwo polskie w przeszłości. Osoby zamieszkujące poza granicami RP składają wnioski o przywrócenie obywatelstwa za pośrednictwem konsula. Od dnia wejścia w życie przepisów ustawy z 15 maja 2012 roku, Minister Spraw Wewnętrznych wydał 488 decyzji o przywróceniu obywatelstwa polskiego. Najwięcej decyzji dotyczyło obywateli Niemiec - 259, Szwecji - 151, USA - 47 i Kanady - 43. Łącznie do MSW wpłynęło takich 601 wniosków.

Polskie urzędy konsularne w 2012 roku odnotowywały także istotne zainteresowanie uzyskaniem potwierdzenia posiadania obywatelstwa polskiego ze strony osób posiadających jednocześnie obywatelstwo innych państw (m. in. Argentyny, Australii, Chile, Izraela, Kanady, USA, RPA). Jednym z powodów takiego zainteresowania jest chęć podjęcia pracy, bądź studiów w państwach członkowskich UE. Uzyskiwanie przez te osoby obywatelstwa polskiego zniekształca obraz faktycznej

Polonii, której liczba, wg statystyk paszportowych, rośnie, lecz *de facto* osoby te nie identyfikują się z Polską i jej sprawami, a wręcz nie uważają się za Polaków.

C. prawa prawne

1. Rozszerzanie współpracy w dziedzinie reprezentacji wizowej

Departament Konsularny kontynuował negocjowanie kolejnych umów o reprezentacji wizowej – jednej z form europejskiej współpracy konsularnej, stosowanej na mocy Wspólnotowego Kodeksu Wizowego, którego przepisy zachęcają Strony Układu z Schengen do zawierania umów regulujących wydawanie wiz jednolitych w imieniu jednego z umawiających się Państw przez wskazane przedstawicielstwa dyplomatyczne i konsularne drugiego, w celu umożliwienia obywatelom państw trzecich, jak najłatwiejszego dostępu do placówki wydającej wizę. W roku 2012 były prowadzone negocjacje z Łotwą, które zakończyły się podpisaniem stosownego porozumienia. Obecnie Polska jest stroną sześciu umów o reprezentacji wizowej, zawartych z Estonią, Holandią, Łotwą, Słowacją, Słowenią i Szwecją. W ramach reprezentacji wizowej polskie placówki wydały w ubiegłym roku 3849 wiz, zaś przedstawicielstwa innych państw rozpatrzyły łącznie 2088 wiz na rzecz RP. Kontynuowano ponadto negocjacje analogicznych umów z Belgią, Niemcami, Szwajcarią i Węgrami oraz rozpoczęto negocjacje z kolejnymi partnerami - Danią, Portugalią i Włochami. Pilnego uregulowania wymaga kwestia reprezentacji wizowych w Jemenie i Omanie. W obu krajach, mimo braku polskiego przedstawicielstwa dyplomatycznego, odnotowuje się pozytywne wskaźniki gospodarcze i, co za tym idzie, wzrost liczby wniosków wizowych w celu prowadzenia działalności gospodarczej.

2. Czynności prawne z zakresu stanu cywilnego oraz czynności notarialne

Polscy konsulowie wykonali w 2012 roku 148 808 czynności prawnych ogółem, z czego 17 399 czynności z zakresu polskiego prawa o aktach stanu cywilnego. Od obywateli polskich przyjęto 820 oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński. Dotyczyło to głównie osób z nowej migracji zarobkowej. Konsulowie wykonali 41 267 czynności notarialnych (wzrost o 12 % w stosunku do roku poprzedniego). Do najczęściej wykonywanych czynności należało poświadczanie własnoręczności podpisów na dokumentach oraz autentyczności ich kopii i odpisów niezbędnych do załatwienia spraw urzędowych w Polsce. Polskie organy wymiaru sprawiedliwości złożyły w 2012 r. do urzędów konsularnych 28 238 wniosków o pomoc prawną. Dotyczyły one doręczania pism procesowych, a także przesłuchiwania stron i uczestników postępowania sądowego oraz świadków. Odnotowano także wzrost w liczbie wykonanych tłumaczeń dokumentów (22 027 czynności). Wykonano także 19 473 innych czynności prawnych.

D. Konsulaty kierowane przez konsulów honorowych RP

Polska służba konsularna na koniec 2012 r. była godnie reprezentowana przez 194 konsulów honorowych Rzeczypospolitej Polskiej na całym świecie, w tym przez 11 w klasie honorowego konsula generalnego. W 2012 r. powołano 28 konsulów honorowych. Utworzonych zostało 15 nowych urzędów konsularnych kierowanych przez konsulów honorowych. Likwidacja przedstawicielstw dyplomatycznych lub konsulatów zawodowych spowodowała konieczność tworzenia w ich miejsce urzędów konsularnych kierowanych przez konsulów honorowych. Takim przykładem jest utworzenie w 2012 r. konsulatu RP w Dar es Salaam (Tanzania), kierowanego przez konsula honorowego, w miejsce zlikwidowanego w 2008 r. przedstawicielstwa dyplomatycznego.

Głównym zadaniem konsulów honorowych na kontynencie europejskim w 2012 r. było zapewnienie właściwej opieki konsularnej obywatelom polskim, prowadzenie działalności informacyjnej z zakresu przepisów emigracyjnych i prawa pracy danego kraju. Konsulowie honorowi pomagali w sposób istotny konsulom zawodowym w realizacji tych zadań m.in. poprzez ułatwianie kontaktów z lokalnymi władzami, reagowanie na fakty dyskryminowania obywateli polskich, czy prowadzenie odpowiedniej, uzgodnionej z placówką zawodową, akcji informacyjnej. Przykładem

wspierania przez konsulów honorowych ważnych przedsięwzięć związanych z polską polityką zagraniczną było zaangażowanie konsula honorowego RP w Weimarze w aktywizację współpracy Trójkąta Weimarskiego.

Działania konsulów honorowych w Afryce i na Bliskim Wschodzie w roku 2012 skupiały się głównie na wykonywaniu funkcji z zakresu ochrony praw i interesów obywateli polskich przebywających na stałe lub turystycznie w okręgach konsularnych. Konsulowie honorowi podejmowali także działania koncentrujące się na nawiązywaniu współpracy gospodarczej między podmiotami biznesowymi państwa wysyłającego i przyjmującego. Przykładem mogą być konsulowie honorowi RP w Durbanie (RPA), w Harare (Zimbabwe), Lusace (Zambia), Hajfie (Izrael), Dżeddzie (Arabia Saudyjska), Maskacie (Sułtanat Omanu).

Ze względu na wzrost zainteresowania regionem Azji i Pacyfiku, również ze strony polskich turystów, konsulowie honorowi wykonywali zadania z zakresu opieki konsularnej, zapewniając m.in. opiekę medyczną, kontakty z miejscową policją i instytucjami państwowymi na terenie okręgu konsularnego. Ponadto konsulowie honorowi w Nepalu, Bangladeszu, Sri Lance, Indiach i Timorze Wschodnim, którzy zajmują wysoką pozycję w strukturach miejscowych środowisk gospodarczych i politycznych, byli zaangażowani w promocję gospodarczą, organizując m.in. sympozja gospodarcze i konferencje nt. inwestycji w Polsce.

Z uwagi na atrakcyjność turystyczną państw Ameryki Łacińskiej działania konsulów honorowych z tego regionu skupiały się głównie na zapewnieniu opieki konsularnej nad polskimi turystami.

W Ameryce Północnej większość konsulów honorowych z uwagi na zamieszkałą tam liczną Polonię jest przedstawicielami organizacji polonijnych, co również w roku 2012 stwarzało dogodne warunki dla działalności lobbingowej na rzecz naszego kraju. Ważnym elementem działalności większości konsulów honorowych RP na terenie Stanów Zjednoczonych Ameryki w roku sprawozdawczym, poza wykonywaniem standardowych funkcji, było włączanie się bezpośrednio w działania mające na celu przyjęcie Polski do *Visa Waiver Program* lub wykorzystywanie w tym celu znakomitych kontaktów z wpływowymi środowiskami. Priorytetem w działaniach konsulów honorowych na terenie Stanów Zjednoczonych Ameryki i Kanady było także nieprzerwane sprzyjanie promocji polskiej przedsiębiorczości oraz współpracy naukowej z Polską.

Konsulowie honorowi w 2012 r. włączani byli w wykonywanie funkcji konsularnych związanych z organizowaniem - w siedzibach ich urzędów - dyżurów konsulów zawodowych, co spotyka się od lat z dużym zainteresowaniem i uznaniem ze strony Polonii.

W związku ze zwiększającą się liczbą obywateli polskich wyjeżdżających do niemal wszystkich państw na świecie, Ministerstwo Spraw Zagranicznych zamierza kontynuować rozbudowę sieci urzędów konsularnych kierowanych przez konsulów honorowych.

IV. Dyplomacja konsularna

Dyplomacja konsularna to synergia działań na styku materii stricte konsularnej oraz sfery dyplomatycznej. Są to **kwestie konsularne**, które ze względu na swoją rangę i złożoność są rozwiązywane środkami dyplomatycznymi na szczeblu ambasadora, ministra, a w niektórych przypadkach nawet na najwyższych szczeblach państwowych i rządowych. Wśród takich spraw w 2012 roku znalazły się m.in. problematyka polonijna (Litwa, Białoruś, Ukraina), ułatwienia w ruchu osobowym, wdrożenie umowy o małym ruchu granicznym z Rosją, pomoc obywatelom RP w opuszczeniu Syrii, rozmowy nad włączeniem Polski do amerykańskiego programu zniesienia obowiązku wizowego dla Polaków, problemy dotyczące migracji zarobkowej czy sprawowania władzy rodzicielskiej przez obywateli polskich zamieszkałych w Norwegii, Niemczech i w Wlk. Brytanii, a także organizacja ważnych wydarzeń sportowych, jak mistrzostwa świata w piłce nożnej EURO 2012.

Działalność konsulów **w sferze poza-konsularnej** (tj. szeroko rozumianej dyplomacji) związana jest z dalszą **polityzacją i ekonomizacją** służby dyplomatyczno-konsularnej. Intensyfikacja i rosnąca aktywność polskiej polityki zagranicznej oraz wzrost znaczenia Polski na arenie

międzynarodowej, powodowały, iż również w 2012 roku kontynuowany był dalszy wzrost udziału służby konsularnej w realizacji zadań, obejmujących problematykę **polityczną, dyplomację ekonomiczną, a także dyplomację publiczną i kulturalną**. Wymagało to znacznej aktywizacji działań Departamentu Konsularnego i urzędów konsularnych, jak i przyjęcia na siebie dodatkowych obowiązków i zadań. W 2012 roku kadra konsularna w niektórych konsulatach generalnych została rozszerzona o stanowiska *stricte* polityczne (np. Winnica, Sewastopol, St. Petersburg, Kaliningrad, Irkuck, Charków, Lwów), a także gospodarcze, promocji publicznej i kulturalnej. Ważną rolę w tym procesie odgrywają Konsulaty Generalne RP (38 placówek na wszystkich kontynentach, poza Afryką), których lokalizacja, mimo, że nie w stolicach państw, znajduje się zazwyczaj w miastach o ważnym znaczeniu politycznym, gospodarczym, kulturalnym lub naukowym (Los Angeles, Chicago, Sztambuł, Kaliningrad, Szanghaj, Toronto, Lwów, Winnica, Irkuck, Barcelona, Mediolan, Reykjavik, Sydney). W sferze działalności służb konsularnych są zadania z zakresu współpracy zarówno bilateralnej, jak i wielostronnej. Do tych zadań należy zaliczyć w 2012 roku znaczący udział konsulów – we współpracy z Ambasadami – w przygotowaniu i organizacji wizyt oficjalnych na szczeblu państwowym i rządowym oraz w opracowywaniu materiałów analityczno-informacyjnych na potrzeby centrali. Szczególnym przypadkiem potwierdzającym tę ewolucję jest rola KG RP w Sztambule związana z zadaniami tego urzędu w przygotowaniach do obchodów 600-lecia nawiązania stosunków dyplomatycznych z Turcją.

Rozwijała się dalsza **europelizacja polskiej służby konsularnej**, czyli współkształtowanie unijnej polityki wizowej i z zakresu opieki konsularnej, z wykorzystaniem polskich doświadczeń, uwzględniające interesy narodowe Polski. **Polska prezydencja w Grupie Wyszehradzkiej** od 01.07.2012 r. do 30.06.2013 r. w zakresie spraw konsularnych była przyczynkiem do zainicjowania szeregu spotkań i działań z partnerami z państw Grupy Wyszehradzkiej. Podczas konsultacji państw GW w Warszawie na szczeblu dyrektorów departamentów konsularnych w lutym 2013 r., dokonano podsumowania dotychczasowego okresu polskiej prezydencji w GW, uzgodniono dalszą wymianę doświadczeń i kontynuowanie współpracy poprzez tworzenie jej nowych form w obliczu rosnącego zapotrzebowania na usługi konsularne, takie jak wcielenie w życie szeregu unijnych mechanizmów, wzajemną alokację dyplomatów w przedstawicielstwach państw V4, wykorzystanie wsparcia ze strony Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych, doskonalenie instrumentów reprezentacji wizowych, wspólne centra składania wniosków wizowych, czy też własnych rozwiązań na wzór funkcjonującego w Kapsztadzie „Domu Wyszehradzkiego”. Do ważnych zadań należało wzmacnianie roli V4, zarówno poprzez liberalizację polityki wizowej wobec krajów Partnerstwa Wschodniego i Rosji, skonsolidowanie wspólnych wysiłków na rzecz ułatwień wizowych z Ukrainą i Mołdową oraz krajami Kaukazu Południowego, jak też wspólne odpowiedzi na wyzwania stawiane przez dotychczasowe kryzysy w newralgicznych miejscach świata.

Poniżej zostaną przedstawione tylko niektóre, spośród kilku tysięcy, przedsięwzięć zorganizowanych i przeprowadzonych w 2012 r. przez polskie urzędy konsularne na świecie, samodzielnie lub we współpracy z ambasadami RP, w dziedzinie dyplomacji konsularnej. Działania te wpisywały się w cele i priorytety polskiej polityki zagranicznej w wielu dziedzinach, konsularnej, politycznej, promocji gospodarczej oraz publicznej i kulturalnej, w obchody Roku Korczaka i organizację Mistrzostw Świata w piłce nożnej EURO 2012.

A. Działania z zakresu dyplomacji konsularnej

1. Działalność polityczna urzędów konsularnych

Urzędy konsularne na świecie brały czynny udział w przygotowaniu, we współpracy z ambasadami, wielu przedsięwzięć o charakterze politycznym. Urząd konsularny w Lizbonie uczestniczył w organizacji wizyty państwowej Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego **w Portugalii** w dniach 18-20 kwietnia 2012 r. Program wizyty obejmował m.in. spotkanie z Polonią i odsłonięcie popiersia Fryderyka Chopina. Konsulat Generalny w **Hamburгу** brał udział w przygotowaniu wizyty Ministra Spraw Zagranicznych R. Sikorskiego w Plön podczas Rady Państw Morza Bałtyckiego. Samodzielnie przygotował także wizyty wiceministra Jerzego Pomianowskiego podczas hamburskiego

szczytu UE – Chiny. KG w **Monachium** wspólnie z Ambasadą RP w Berlinie przygotował udział delegacji polskiej w Konferencji Bezpieczeństwa w Monachium w lutym 2012 roku, w której uczestniczyli Prezydent RP Bronisław Komorowski, Minister Spraw Zagranicznych Radosław Sikorski oraz Minister Obrony Narodowej Tomasz Siemoniak.

W dniach 20-21 maja odbył się Szczyt NATO w **Chicago** na szczęblu szefów państw i rządów. Konsulat Generalny RP w Chicago uczestniczył, wraz z Ambasadą RP w Waszyngtonie, w przygotowaniu i realizacji udziału polskiej delegacji w szczycie, której przewodniczył Prezydent RP Bronisław Komorowski. Prezydentowi towarzyszyli między innymi Minister Spraw Zagranicznych Radosław Sikorski, Minister Obrony Narodowej Tomasz Siemoniak, Ambasador – Stały Przedstawiciel RP przy NATO Jacek Najder, Szef BBN Stanisław Koziej, Szef SG WP gen. Mieczysław Cieniuch. W czasie pobytu polskiej delegacji w Chicago miały również miejsce inne ważne wydarzenia, jak spotkanie Prezydenta Komorowskiego z politykami amerykańskimi, liderami Kongresu Polonii Amerykańskiej oraz szefami ważniejszych organizacji polonijnych w okręgu chicagowskim, a także z przedstawicielami młodych środowisk polonijnych.

Konsulat Generalny w **Stambule** zorganizował w 2012 roku pobyt oraz obsługę organizacyjną, protokolarną i logistyczną udziału delegacji MSZ w kilkunastu spotkaniach. Należały do nich m.in. obrady ministrów Stałego Sekretariatu Organizacji Współpracy Gospodarczej Państw Morza Czarnego (BSEC) ws. zwalczania przestępczości transgranicznej – udział podsekretarza stanu w MSW RP Piotra Stachańczyka, spotkanie ministerialne Inicjatywy na rzecz Nieprolifracji i Rozbrojenia – udział ambasadora Witolda Sobkowa. Urząd uczestniczył w przygotowaniu wizyt marszałka Bogdana Borusewicza oraz wicemarszałków Jerzego Wenderlicha i Cezarego Grabarczyka.

W 2012 roku w pracy Konsulatu Generalnego w **Los Angeles** do najważniejszych działań pozakonsularnych zaliczyć należy wykorzystanie amerykańskiej prezydenckiej kampanii wyborczej jako punktu wyjścia do politycznej aktywizacji Polonii oraz pozyskania sponsorów dla propozycji ustawowych otwierających Polsce drogę do *Visa Waiver Program*. Skierowano w sumie ok. 600 listów do wszystkich członków Kongresu z okręgu konsularnego, do wszystkich organizacji polonijnych oraz stowarzyszeń miast siostrzanych. Zaktywizowano ponadto konsulów honorowych, uzyskując m.in. dzięki wsparciu Ted'a Taubego zmianę stanowiska w tej sprawie Senator Dianne Feinstein.

W relacjach z Rosją, podstawowe znaczenie miało wdrożenie w dniu 27 lipca 2012 r. umowy o małym ruchu granicznym w **Obwodzie Kaliningradzkim**. Wydarzenie to miało wymiar nie tylko konsularny, ale przede wszystkim polityczny i gospodarczy. Towarzyszyły temu szerokie działania o charakterze przygotowawczym, zarówno na płaszczyźnie wewnętrznej, jak też w relacjach dwustronnych z Rosją. Ważnym elementem pracy KG w Kaliningradzie była organizacja konferencji nt. działalności samorządów terytorialnych w krajach regionu Morza Bałtyckiego zorganizowana w dniach 22-23 maja 2012 r. Konsulat wspierał również wizyty polskich parlamentarzystów z Polsko-Rosyjskiej Grupy Międzyparlamentarnej (jesień 2012).

KG w St. Petersburgu aktywnie uczestniczył w realizacji oficjalnych wizyt wysokiej rangi: wicepremiera W. Pawlaka na Forum Ekonomicznym w St. Petersburgu (maj). Ważną inicjatywą KG była wizyta Senackiej Polsko-Rosyjskiej Grupy Parlamentarnej na zaproszenie Przewodniczącej Rady Federacji W. Matwiejenko (w kwietniu 2012 r.). Placówka aktywnie wspierała polsko-rosyjską współpracę międzyregionalną. Wydział Konsularny Ambasady RP w **Moskwie** oraz Agencja Konsularna w **Smoleńsku** (w 2012 roku urząd był w trakcie tworzenia) organizowały pobyt licznych delegacji – przedstawicieli polskich władz, partii politycznych, instytucji i organizacji społeczno-politycznych, odwiedzających Smoleńsk i Katyń.

KG we Lwowie podejmował w działania na rzecz współpracy międzyregionalnej oraz przygotowywał wizyty przedstawicieli polskich władz we Lwowie. KG aktywnie angażował się w kwestie dotyczące utworzenia Domu Polskiego we Lwowie. Dla **KG w Winnicy** najważniejszym wydarzeniem w 2012 r. była wrześniowa wizyta Prezydenta RP B. Komorowskiego i przygotowanie merytoryczno-organizacyjne spotkania Prezydenta z miejscową Polonią. **KG w Łucku** w maju uczestniczył w przygotowaniu Polsko-Ukraińskiego Forum Partnerstwa oraz był szeroko zaangażowany w projekt koncertu upamiętniającego w ramach przygotowań do 70. rocznicy zbrodni wołyńskiej.

KG w Grodnie oraz **Brześciu**, pomimo bardzo trudnych warunków pracy na Białorusi, angażował się w inicjatywy dotyczące aktywizacji polskiej mniejszości w okręgu konsularnym oraz na rzecz budowania kontaktów z władzami lokalnymi i rozwoju współpracy transgranicznej.

W 2012 r. Ambasada RP w Addis Abebie rozpoczęła **proces nawiązania stosunków dyplomatycznych z nowopowstałym państwem Sudan Południowy**. W związku z powyższym Ambasador RP pan Jacek Jankowski wraz z Konsulem RP panem Krzysztofem Buzalskim odbyli w dniach 22-24 listopada 2012 r. wizytę (połączoną z dyżurem konsularnym) w Jubie.

2. Działalność urzędów konsularnych w zakresie dyplomacji ekonomicznej

Urzędy konsularne aktywnie uczestniczą i wspierają działania ambasad w dziedzinie dyplomacji ekonomicznej oraz promocji polskich przedsiębiorstw na rynkach zagranicznych.

W krajach **Europy**, gdzie aktywność polskich eksporterów jest największa, służby konsularne efektywnie uczestniczyły w promowaniu wizerunku Polski jako atrakcyjnego i ważnego partnera gospodarczego (zwłaszcza placówki: w Edynburgu, Manchesterze, Mediolanie, Monachium). W ramach tzw. projektów specjalnych dyplomacji ekonomicznej konsulaty **w Edynburgu i Reykjavíku** wspomagały polskie przedsiębiorstwa m.in. promując nasze doświadczenia i potencjał firm zaangażowanych w organizację Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA 2012. Konsulat **w Manchesterze** pomagał przy organizacji Polskiego Seminarium Biznesowego (25.10.2012 r.) – we współpracy z Polsko-Brytyjską Izbą Handlową. **Konsulat w Mediolanie** współorganizował polsko-włoskie forum biznesowe „Polska – świat nowych możliwości finansowych w zasięgu twojej ręki”, z udziałem m.in. b. Wicepremiera L. Balcerowicza i Wiceprezesa GPW B. Jarosza. Uczestniczył także w promocji Polski w ramach Międzynarodowych Targów Turystycznych w Mediolanie. Dzięki wsparciu placówki **w Reykjavíku**, sfinalizowano pilotażową transakcję sprzedaży piwa „Żywiec” na Islandii. Konsulat **w Ostrawie** zorganizował - w ramach Forum Polsko-Czeskiego (2.10.2012 r.) - seminarium nt. gazu łupkowego.

Konsulat **w Kurytybie** udzielał pomocy polskim firmom przy nawiązywaniu kontaktów na miejscowym rynku, jak również pośredniczył w kontaktach ze związkami zawodowymi oraz władzami stanowymi w rozwiązywaniu spornych spraw dot. polskiego inwestora. Konsulat **w Sao Paulo** we współpracy z WPHI uczestniczył w przygotowaniu merytorycznym m.in. seminarium gospodarczego w Rio de Janeiro - przy okazji wizyty oficjalnej Ministra R. Sikorskiego, z udziałem przedstawicieli ok. 30 polskich firm sektora energetycznego i stoczniowego oraz partnerów brazylijskich.

Dziedziną warunkującą działania **KG w Los Angeles** było aktywne wspieranie polsko-amerykańskiej współpracy gospodarczej. W tym zakresie do najważniejszych osiągnięć zaliczyć należy inaugurację polskiego hub'u technologicznego w Dolinie Krzemowej, założonego – przy poparciu konsulatu – przez US-Polish Trade Council, organizację Seminarium Technologicznego Polska - Silicon Valley, realizację pobytu kilkudziesięciosobowych gospodarczych misji regionalnych z Pomorza i Małopolski w Seattle oraz Silicon Valley, a brał udział w przygotowaniu wydarzeń w Seattle, związanych z przekazaniem LOTowi samolotu Boeing 787 Dreamliner, w tym seminarium poświęconego współpracy w przemyśle lotniczym. W ceremonii uczestniczyła Podsekretarz Stanu w MSZ Beata Stelmach.

W ramach dyplomacji ekonomicznej Konsulat generalny **w Nowym Jorku** wspomagał – we współpracy z Central European Business Association (CEBA) - organizację warsztatów Business4U (marzec 2012r.), poświęconych promowaniu przedsiębiorczości w środowiskach Polonii i Amerykanów polskiego pochodzenia. Placówka współorganizowała także (z DWE MSZ i ambasadą w Waszyngtonie), pierwszy w historii dwustronnych relacji, US-Poland Business Week w Nowym Jorku (10-11.10.2012r.).

Konsulaty **na obszarze WNP** aktywnie uczestniczyły we wspieraniu polskich przedsiębiorstw, ukierunkowanych na poszukiwanie partnerów do współpracy handlowej i inwestycyjnej. Konsulat Generalny **w Ałmaty** w 2012r. był aktywnie zaangażowany w organizację Polsko – Kirgiskiej Międzyrządowej Komisji ds. Współpracy Gospodarczej w Biszkeku (28.06.2012r.) oraz Polsko – Kazachstańskiej Międzyrządowej Komisji ds. Współpracy Gospodarczej **w Astanie** (17.09.2012r.).

Wspierał także organizację i przebieg wizyty delegacji Ministra Rolnictwa Kirgistanu w Polsce. Konsulat **w Winnicy** uczestniczył w przygotowaniu wizyty Prezydenta B. Komorowskiego w fabryce polskiego czołowego inwestora na Ukrainie – Barlinek (wrzesień 2012r.).

Placówka **w Kantonie** wspierała firmy branży spożywczej (organizacja seminarium promocyjnego oraz dobór chińskich firm na spotkania indywidualne z polskimi partnerami). Udzielała wsparcia projektom firm, mających strategiczne znaczenie dla interesów gospodarczych Polski, z sektorów: bankowego, telekomunikacyjnego i przemysłu.

W dniach 8-12 grudnia 2012 r. miała miejsce pierwsza Polska Misja Kobiet do **Arabii Saudyjskiej**, pod przewodnictwem Podsekretarz Stanu w MSZ, pani Beaty Stelmach. Głównym celem była promocja bilateralnych relacji gospodarczych i poszukiwanie nowych partnerów biznesowych. Dzięki zaangażowaniu placówki **w Doha** w promocję polskiej gospodarki zrealizowanych zostało kilka prywatnych inwestycji na GPW, wśród których do najważniejszych należy zakup pakietu akcji spółki Green Eco Technology przez katarskiego inwestora indywidualnego. **WK Ambasady RP w Pretorii** wspólnie z Wydziałem Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady oraz z pomocą polskich konsulów honorowych (z Durbanu, Maputo i Harare), zorganizowała w 2012 roku Forum Polskiego Biznesu – imprezę skupiającą Polaków i osoby polskiego pochodzenia zaangażowane w działalność gospodarczą na terenie RPA i państw ościennych. Inicjatywa miała na celu umocnienie relacji z lokalnymi biznesmenami, głównie polskiego pochodzenia i służyć promocji Polski w krajach Południa Afryki.

3. Działalność urzędów konsularnych w zakresie dyplomacji publicznej i kulturalnej

W **Wielkiej Brytanii**, konsulaty generalne w ramach promocji kulturalnej współfinansowały i partycypowały w wielu projektach, takich jak: „Zaduszki Jazzowe” i „Wigilia”, festiwal „*Made in Poland*”, Kinoteka, promocja teatrów na Edinburgh International Festival, program ‘Muzyka Polska’, Polish Scottish Mini Festival oraz liczne projekty promocyjne realizowane wspólnie z organizacjami polonijnymi w ramach wykorzystania środków z DWPPG. **W Niemczech** placówki konsularne realizowały imprezy przygotowywane we współpracy z fundacjami politycznymi, jak panel dyskusyjny **w Hamburgu** poświęcony porównaniu różnic i podobieństw kulturowych pomiędzy Polską a Niemcami. Konsulat Generalny **w Kolonii** przeprowadził imprezy w ramach projektu „Polska bez granic” promujące Polskę w kontekście EURO 2012 oraz cykl spotkań i wystaw związanych z obchodami roku Janusza Korczaka. Konsulaty promowały również polską turystykę, jak np. w Hamburgu - stoisko informacyjne podczas hamburskich Dni Europejskich oraz Tygodnia Kilońskiego. **We Francji**, KG RP **w Lyonie** zrealizował 25 autorskich projektów promocyjnych m.in. dwie konferencje o Korczaku oraz wystawę szopek, a także uczestniczył w pięciu projektach związanych z promocją EURO 2012. Wydział Konsularny **w Paryżu** współorganizował obchody 170-lecia Szkoły Polskiej w Paryżu z udziałem przedstawicieli Kancelarii Prezydenta RP oraz Ministerstwa Edukacji Narodowej. Zorganizował i uruchomił także pierwszą społeczną szkołę polonijną „Kleks” w Bordeaux dla ok. 40 uczniów. Konsulat **w Islandii** zorganizował festiwal filmu polskiego, który spotkał się z wyjątkowym zainteresowaniem (kino odwiedziło ponad 2000 osób). W **Estonii** Referat Konsularny Ambasady RP zorganizował Dni Polski w Tallinie oraz Rok Korczaka 2012. KG RP **w Stambule** podejmował liczne działania na rzecz ugruntowania pozytywnego wizerunku Polski w Turcji, jak 170. rocznica założenia Adampola-Polonezköy i przygotowania do 600-lecia polsko-tureckich relacji dyplomatycznych w 2014 roku. **W Portugalii** konsul współuczestniczył w przygotowaniu Dni Kultury Polskiej i wystawy „Demokracja na plakacie” dotyczącej przemian w Polsce i Portugalii. KG **w Mediolanie** uczestniczył w zorganizowaniu 36 inicjatyw, koncertów polskich muzyków, także w ramach międzynarodowych festiwali muzycznych; promocji polskich artystów: Olgi Tokarczuk na Festivalletteratura Mantova, Ryszarda Krynickiego na Festival Della Poesia Civile w Mediolanie itp.

KG RP **we Lwowie** organizował wsparcie dla centrum Metodycznego Języka Polskiego w Drohobyczu oraz pomoc finansową w ramach projektów szkolnych dla szkół we Lwowie i w Mościskach. W 2012r. utworzono i wyremontowano Dom Polski w Stanisławowie oraz powołano radę konsultacyjną w sprawie utworzenia Domu Polskiego we Lwowie. We Lwowie zorganizowano największy powojenny festiwal filmu polskiego – Przegląd najnowszego kina polskiego „Pod Wysokim

Zamkiem". Dzięki współpracy KG w **Winnicy** z miejscowymi władzami powstał dział polski w bibliotece w Winnicy. Jest tam także prowadzona nauka j. polskiego dla osób niechrześcijańskich w organizacjach polonijnych. KG RP w **Charkowie** z dużym powodzeniem zrealizował pilotażowy projekt edukacyjny „Śladami Polaków w Charkowie”, którego celem było zwiedzanie miejsc polskiej pamięci narodowej oraz związanych z polską kulturą i historią. Przy tej okazji została wydana przez KG, we współpracy z Narodowym Uniwersytetem w Charkowie, „Polska mapa Charkowa”, która prezentuje różne miejsca i osoby, m.in. Cmentarz Ofiar Totalitaryzmu w charkowskich Piatichatkach, sylwetki Polaków – J. Piłsudskiego, K. Górskiego, S. Potockiego, H. Siemiradzkiego. W **Petersburskim Okręgu Konsularnym** w 2012 roku odbyła się wizyta Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego M. Zdrojewskiego (23 lutego), w trakcie której podpisano porozumienie pomiędzy Państwowym Muzeum Ermitażu a Muzeum Zamek Królewski i Muzeum Łazienki Królewskie w zakresie realizacji wspólnych przedsięwzięć. W 2012 r. Konsulat Generalny w **Sankt Petersburgu** był zaangażowany w realizację inicjatywy - Od Mistrzostw Europy do Mistrzostw Świata w Piłce Nożnej, w tym w organizację wizyty studyjnej dziennikarzy o profilu ekonomicznym w Gdańsku i Warszawie.

25 października 2012 r., Departament Studiów Polskich *Hankuk University of Foreign Studies* wraz z Ambasadą RP w **Seulu** zorganizował Międzynarodową Konferencję Akademicką pt. Spotkanie Polonistyk Trzech Krajów. Otwarcia konferencji dokonała pani prezydentowa Anna Komorowska. Spotkania Polonistyk Trzech Krajów mają charakter cykliczny i są organizowane, co dwa lata. Poprzednio, w roku 2008 i 2010 odbyły się one w Pekinie oraz w Tokio. Jest to największa, i jedyna, tego rodzaju inicjatywa na obszarze Azji.

Znaczący wpływ na działania placówki w **Los Angeles** w zakresie dyplomacji publicznej miała promocja projektu Muzeum Historii Żydów Polskich. Placówka zorganizowała kilkadziesiąt wydarzeń, które aktywnie wspierały Fundację Koret oraz Taube Philantropies na rzecz zgromadzenia i przekazania łącznej sumy 17 milionów USD na wystawę stałą Muzeum. Warto podkreślić występy słynnych polskich artystów operowych: M. Kwietnia, P. Beczały i A. Kurzak, przeglądową wystawę Aliny Szapocznikow w Muzeum Hammera w Los Angeles oraz prezentację odrestaurowanego wspólnymi siłami polskich i amerykańskich konserwatorów obrazu Muzeum Narodowego w Warszawie *Ecce Homo* pędzla Heemskercka w Getty Center. Placówka czynnie uczestniczyła także w promocji filmu Agnieszki Holland „W ciemności”, który uzyskał nominację do nagrody Amerykańskiej Akademii Filmowej. Konsulat Generalny RP w **Montrealu** sponsorował wydarzenie promujące otwarcie Muzeum Historii Żydów Polskich w Warszawie, które odbyło się w kwietniu 2012 r. w montrealskim Muzeum Sztuk Pięknych. Promocja została zorganizowana przez Kanadyjską Fundację Dziedzictwa Polsko-Żydowskiego. Bardzo dobrze przyjęty projekt Muzeum został porównany do takich przedsięwzięć jak United States Holocaust Memorial Museum w Waszyngtonie i Yad Vashem w Jerozolimie. Wydarzenie było pozytywnie komentowane m.in. w prasie diaspory żydowskiej - w tygodniku *Canadian Jewish News* i w tygodniku *Jewish Tribune*.

Pod patronatem Ambasady RP w **Kairze** zorganizowano II Edycję Pianistycznego Konkursu Chopinowskiego. Finałowy koncert, w trakcie którego zaprezentowały się młode egipskie talenty muzyczne zakończył się wystąpieniem wybitnej pianistki p. Marioli Sieniawy. Ambasada RP w **Nairobi** była współorganizatorem **dorocznego Festiwalu Kulturalnego** na wyspie Lamu. Ambasada RP w **Bejrucie** zorganizowała wystawę na temat Wł. Andersa (zdjęcia, plakaty, biogramy) oraz współuczestniczyła w wydaniu książki Pani Marzeny Schemaly nt. migracji i działalności Polaków w Libanie. W 2012 r. obchodzono 220-lecie polsko-marokańskich stosunków kulturalnych. Z tej okazji Ambasada RP w **Rabacie** zorganizowała kilka przedsięwzięć kulturalnych: wystawę „W hołdzie Ahmedowi Cherkaoui” (wybitny marokański malarz) oraz seminarium nt. obecności Polaków w Maroku od XVIII w.

B. Współpraca z Sejmem i Senatem RP: interpelacje i zapytania posłów i senatorów

Do Departamentu Konsularnego i Departamentu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą skierowano w 2012 r. ogółem **252** interpelacje i zapytania poselskie. Jest to znacząca liczba,

obejmująca ponad 50% wszystkich interpelacji (436) złożonych na ręce Ministra Spraw Zagranicznych.

Kierowane do Departamentu Konsularnego MSZ interpelacje i zapytania poselskie (129) dotyczyły bieżącej sytuacji obywateli polskich za granicą oraz wielu różnych aspektów działalności konsularnej.

W 2012 r. Wydział Europy przygotowywał odpowiedzi na interpelacje i zapytania poselskie w sprawach opieki konsularnej. Wśród nich przeważały te, dotyczące różnych aspektów pobytu, zasad zatrudnienia obywateli polskich oraz spraw związanych z funkcjonowaniem zagranicznych instytucji opieki społecznej. W dużej mierze odnosiły się one nie tylko do ogólnych problemów obywateli polskich za granicą, ale również do konkretnych, osobistych przypadków i tragedii, które dotyczyły przeważnie problemów polskich emigrantów zarobkowych oraz kwestii ingerencji obcych instytucji w stosunki rodzinne Polaków, głównie w Niemczech, Wielkiej Brytanii i Norwegii.

Zupełnie inne tematy poruszano w interpelacjach i zapytaniach poselskich w odniesieniu do działalności konsularnej u wschodnich sąsiadów Polski. W 2012 r. Departament Konsularny przygotował odpowiedzi na 48 interpelacji, które dotyczyły głównie takich kwestii, jak: mały ruch graniczny między Polską a Rosją i Ukrainą; zasad regulujących proces wizowy; następstw katastrofy smoleńskiej z 10 kwietnia 2010 roku i śledztwa w tej sprawie; kontaktów posiadaczy Kart Polaka z polskimi urzędami konsularnymi na Wschodzie, spraw polskich centrów wizowych; uregulowań unijnych dot. małego ruchu granicznego, itd.

Kilkanaście interpelacji i zapytań poselskich dotyczyło najczęściej indywidualnych wypadków losowych obywateli polskich (głównie w Ameryce Południowej), stanu bezpieczeństwa i działań konsułów oraz MSZ, a także okoliczności odmowy wjazdu obywateli polskich na teren USA i ich deportacji.

Interpelacje poselskie dot. regionu Afryki i Bliskiego Wschodu odnosiły się do następujących kwestii: pomocy obywatelom polskim w organizacji ich wyjazdów z Syrii, w związku z działaniami wojennymi w tym kraju, funkcjonowania sekcji konsularnej Ambasady RP w Abudży, zapewnienia bezpieczeństwa wolontariuszom pełniącym misje zagraniczne w miejscach o niestabilnej sytuacji politycznej, funkcjonowania systemu e-konsulat, sposobów kształtowania przez MSZ współpracy dwustronnej między Polską a Algierią.

Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą MSZ w 2012 r. wiele uwagi poświęcił udzielaniu odpowiedzi **na interpelacje i zapytania poselskie oraz oświadczenia senatorów**. Łącznie na ręce Ministra Spraw Zagranicznych wpłynęły w ciągu roku 123 wystąpienia z tego obszaru tematycznego. We współpracy z innymi właściwymi departamentami i biurami MSZ, DWPPG przygotowywał stosowne materiały dla kierownictwa resortu w celu udzielenia odpowiedzi zainteresowanym posłom i senatorom. Większość interpelacji i zapytań dotyczyła szeroko rozumianej sytuacji Polaków na Litwie, Białorusi i Ukrainie oraz działań podejmowanych przez MSZ na rzecz poprawy ich pozycji w krajach zamieszkania. Nie zabrakło również wystąpień dotyczących Polonii w Niemczech, Stanach Zjednoczonych czy innych państwach świata. Wiele uwagi parlamentarzyści poświęcili nowym zasadom dystrybucji środków publicznych przeznaczonych na współpracę z Polonią i Polakami za granicą.

W ramach współpracy z Sejmem i Senatem RP przedstawiciele Departamentu Konsularnego i DWPPG uczestniczyli regularnie w posiedzeniach komisji parlamentarnych, udzielając posłom oraz senatorom niezbędnych informacji.

C. Publiczny charakter dyplomacji konsularnej – media

Liczba udzielonych przez Departament Konsularny w 2012 roku odpowiedzi na zapytania medialne była tradycyjnie bardzo duża. Dotyczyły one kilkudziesięciu bieżących tematów z zakresu spraw konsularnych – ruchu osobowego i opieki konsularnej oraz spraw polonijnych. Praktycznie niemal codziennie kierownictwo i pracownicy Departamentu Konsularnego odpowiadali – za pośrednictwem Biura Rzecznika Prasowego MSZ, telefonicznie i e-mailem - na zapytania dziennikarzy stacji telewizyjnych, rozgłośni radiowych, dziennikarzy prasowych oraz z portali internetowych.

Media zamieszczały wypowiedzi kierownictwa Departamentu Konsularnego, odnoszące się do istotnych dla służby konsularnej wydarzeń i sytuacji nadzwyczajnych, jak np. Mistrzostwa Europy w piłce nożnej EURO 2012, kryzys polityczno-militarny w Syrii, bankructwa biur podróży, sprawy rodzinne Polaków w krajach Europy Zachodniej itp. Szczególna uwaga była nadal poświęcana sprawie katastrofy smoleńskiej i śledztwu prowadzonemu w tym zakresie.

Polskie urzędy konsularne podejmowały w 2012 roku aktywne działania w celu zapewnienia szerokiej informacji o Polsce w mass mediach państw przyjmujących, promując polską gospodarkę, kulturę i naukę, a także przedstawiając walory turystyczne naszego kraju. Oto kilka przykładów takiej działalności w 2012 roku. Jednym z ważnych wydarzeń 2012 roku była organizacja przez Polskę i Ukrainę mistrzostw świata w piłce **nożnej EURO 2012**. Impreza ta odbiła się szerokim echem na całym świecie. Ambasady RP w różnych zakątkach świata wykorzystały to wydarzenie do promocji Polski, organizując spotkania dla miejscowych mediów, dziennikarzy, Polonii, dyplomatów z innych państw oraz za pośrednictwem różnych mediów – TV, radia, Internetu.

23 kwietnia 2012r., w siedzibie Chicagowskiej Orkiestry Symfonicznej miał miejsce koncert „Peace Through Music - in the Spirit of John Paul II - Chicago 2012”, poświęcony pierwszej rocznicy beatyfikacji Ojca Świętego Jana Pawła II, wyemitowany przez publiczne stacje telewizyjne i radiowe w USA, Europie i pozostałych kontynentach. W maju 2012 r. Ambasada RP w Tunisie zorganizowała uroczystości związane z obchodami różnych świąt - Polonii i Polaków za Granicą, Święta Konstytucji 3 Maja, Święta Flagi oraz Dnia Unii Europejskiej. W ramach uroczystości zorganizowano 2 koncerty polskiego zespołu „Julita i Paula” w Tunisie i Sousse, które odnotowane zostały przez telewizję tunezyjską Nessma, a reportaż z koncertu ukazał się w wieczornym wydaniu dziennika telewizyjnego w dniu koncertu. Ambasada RP w Katarze zrealizowała szereg projektów w sferze dyplomacji publicznej, których celem była promocja wiedzy o Polsce jako atrakcyjnej destynacji turystycznej i biznesowej. Do najważniejszych należała publikacja dodatku specjalnego (pionierski projekt w regionie) w najpoczytniejszym dzienniku katarskim „The Peninsula”, w którym oprócz informacji biznesowo-turystycznych zamieszczono wywiady z szefem placówki, zastępcą i konsulem. W 2012 roku KG w Los Angeles zintensyfikował obecność w mediach społecznościowych (Facebook), realizując m.in. dwa projekty wizualne – photocast o Boeingu 787 oraz relację filmową z opłatka polonijnego. Należy ponadto podkreślić, iż w 2012r. liczba osób aktywnie obserwujących działania konsulatu na forum FB i Twittera wzrosła ponad dwukrotnie. Placówka opracowała ponadto z własnej inicjatywy innowacyjny projekt stanowiska eksperckiego ds. dyplomacji cyfrowej.

W kwietniu miało miejsce seminarium pt. „Doświadczenia Skutecznej Polityki Samorządowej” przedsięwzięcie zorganizowane przez KG w Sewastopolu, przeznaczone dla dziennikarzy krymskich mediów i pracowników krymskich organów administracyjnych, szkolących się w Krymskiej Akademii Podnoszenia Kwalifikacji Pracowników Administracji Państwowej, medialnie obsługiwane przez Państwową Telewizję Krym. Ważnym wydarzeniem dla Polonii i Polaków, zorganizowanym przez Wydział Konsularny Ambasady RP **w Wilnie** w dniach 15 – 17 kwietnia 2012 r. w Domu Kultury Polskiej, była konferencja „Aktualne problemy mediów polskojęzycznych na Litwie”. Udział w niej wzięli zaproszeni przez placówkę medioznawcy z Polski oraz przedstawiciele mediów polskojęzycznych w Republice Litewskiej, prasy, radia i telewizji. Kontynuacją i dopełnieniem obrad wileńskich była zorganizowana przez Senat RP konferencja w Warszawie (23-25 listopada) z licznym udziałem polskich dziennikarzy z Litwy.

V. Działalność w zakresie współpracy z Polonią

Działalność w tym obszarze polskiej polityki zagranicznej jest inicjowana i wspierana przez Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą MSZ oraz placówki dyplomatyczno-konsularne RP, które utrzymują bieżące kontakty ze środowiskami polonijnymi.

Rok 2012 charakteryzował się głębokimi zmianami w realizowaniu polityki państwa wobec Polonii i Polaków za granicą. „Plan Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą w 2012 roku” określił cztery priorytetowe obszary działań: edukacja, wspieranie potencjału intelektualnego, prawa mniejszości polskich i Polaków za granicą, komunikowanie, promocja, kultura, mobilizacja,

dziedzictwo narodowe i kulturowe, polskie ślady za granicą.² Przyjęcie Planu Współpracy wiązało się z utworzeniem w budżecie państwa rezerwy celowej „Współpraca z Polonią i Polakami za granicą”, w wysokości 52 205 000 zł. Pierwsza edycja konkursu ogłoszona 9 marca, została rozstrzygnięta 18 maja. Powołana decyzją Dyrektora Generalnego Służby Zagranicznej komisja dokonała wyboru 69 projektów i 17 programów - spośród 201 złożonych wniosków. Ich łączna, postulowana wartość przekraczała natomiast 2,5-krotnie wielkość środków przeznaczonych z rezerwy. Ponadto, w lipcu 2012 r. ogłoszono dodatkowy konkurs na „Organizację programu wsparcia finansowego dla młodzieży polonijnej studiującej za granicą”. W wyniku jego rozstrzygnięcia dotację w kwocie 1 912 809 zł otrzymał wniosek Fundacji „Semper Polonia”.

Drugą odsłonę Konkursu na realizację zadania publicznego „Współpraca z Polonią i Polakami za Granicą w 2013 roku” ogłoszono w październiku 2012 r. W nowym Planie Współpracy sformułowano pięć głównych obszarów tematycznych: edukacja Polonii i Polaków za granicą, w tym kształcenie młodzieży polonijnej w Polsce; mobilizacja do aktywności we wszystkich dziedzinach życia w państwach zamieszkania, dla promocji Polski i polskości; wspieranie środowisk polskich, Polonii i Polaków za granicą; zaangażowanie Polonii i Polaków za granicą we współpracę gospodarczą państw zamieszkania z Polską; wspieranie powrotów Polaków do Ojczyzny.

Ponadto przez cały rok kontynuowano przyznawanie środków na dofinansowanie z funduszy polonijnych, wniosków zgłaszanych za pośrednictwem ambasad i konsulatów RP. W 2012 r. zrealizowano łącznie 2024 projekty na ogólną kwotę 24,5 mln zł.

Jednym z elementów zmienionych ram i nowych narzędzi działań przygotowanych w 2012 r. w obszarze polityki polonijnej RP, znalazł się projekt utworzenia przez placówki nowej platformy porozumiewania się z rodakami. Jej główną część stanowią rady konsultacyjne z udziałem przedstawicieli środowisk polonijnych i polonofilskich. Założenia przewidują przekazywanie na tym forum opinii, a także możliwości i skali zaangażowania Polonii i Polaków za granicą w działania służące realizacji celów polskiej polityki zagranicznej oraz służących promocji wizerunku Polski. Do końca 2012 roku zdecydowano o powołaniu ok. 20 takich ciał, m.in. przy placówkach w Chicago, Toronto, Londynie, Dublinie, Kolonii, Mińsku i Łucku. Docelowo eksperci wyłonieni ze składów rad utworzą Radę Konsultacyjną przy Ministrze Spraw Zagranicznych.

W celu dostosowania do realizowanych nowych zadań nałożonych na MSZ, przekształceniu uległa struktura właściwego Departamentu, który z dn. 10 lipca 2012 r. otrzymał nazwę Departamentu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą (DWPPG). Utworzony został też Wydział Projektów, komórka zajmująca się obsługą prawną i finansową postępowań dotacyjnych.

Karta Polaka

Istotnym zadaniem dla służby konsularnej RP było wykonywanie zapisów **ustawy o Karcie Polaka**. W 2012 r. w polskich placówkach wydano 21 797 Kart Polaka. Główny ciężar realizacji ustawy przypadł na polskie urzędy konsularne na Ukrainie i Białorusi, które realizują blisko 90% wszystkich wniosków. Urzędem o największym obciążeniu pod tym względem jest Konsulat Generalny we **Lwowie**, realizujący **ponad 30%** wszystkich wniosków, a w dalszej kolejności KG w **Grodnie** oraz placówki w **Brześciu** i **Mińsku**. Najwięcej problemów z realizacją ustawy o Karcie Polaka występuje na Białorusi. Władze białoruskie są przeciwne jej wykonywaniu na swoim terytorium, uważając Kartę za element mieszania się w wewnętrzne sprawy Białorusi i „czynnik podważający jedność narodu białoruskiego”. Mimo to zainteresowanie Kartą Polaka utrzymuje się na wysokim poziomie.

IV Zjazd Polonii i Polaków z zagranicy

² Wprowadzone zmiany dały możliwość ubiegania się o dofinansowanie projektów przez organizacje pozarządowe zarejestrowane na terenie RP, publiczne i niepubliczne szkoły wyższe, jednostki samorządu terytorialnego, PAN i jej jednostki organizacyjne, a także instytuty badawcze (na podstawie art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z 24 kwietnia 2003 roku).

W dniach 24-26 sierpnia 2012 r. obradowało w Warszawie i Pułtusku blisko 300 reprezentantów środowisk polskich i polonijnych, m.in. z Kongresu Polonii Amerykańskiej, Kongresu Polonii Kanadyjskiej, Europejskiej Unii Wspólnot Polonijnych, Związku Polaków na Białorusi, Federacji Organizacji Polskich na Ukrainie, Kongresu Polaków w Rosji, Związku Polaków na Litwie, Konwentu Organizacji Polskich w Niemczech czy Centralnej Reprezentacji Wspólnoty Brazylijsko-Polskiej BRASPOL. Przedsięwzięcie, nad którym honorowy patronat objął Prezydent RP Bronisław Komorowski, odbywało się pod hasłem „... by czuć się Polakiem”. Obok części plenarnej, delegaci obradowali także w pięciu komisjach problemowych, podejmując tematykę oświaty, roli duszpasterstwa, sytuacji tradycyjnej i nowej emigracji oraz nowych zasad finansowania projektów polonijnych przez MSZ. Do posłów i senatorów RP zaapelowano o przyjęcie nowej **ustawy repatriacyjnej**, opartej na projekcie Obywatelskiego Komitetu „Powrót do Ojczyzny”. W 2012 roku wydano 155 wiz w celu repatriacji. Urzędy konsularne RP odnotowują wciąż zwiększone zainteresowanie repatriacją do Polski, przy czym szczególnie dotyczy to Kazachstanu (ok. 95% wszystkich spraw).

Polacy w krajach byłego ZSRR

Rok 2012 stworzył szanse na poprawę sytuacji Polaków na **Litwie**. Wybory parlamentarne przeprowadzone 14 października przyniosły historyczny sukces Akcji Wyborczej Polaków na Litwie (AWPL), która zdobyła 8 miejsc poselskich i stworzyła własną frakcję parlamentarną. W konsekwencji, AWPL weszła w skład koalicji rządowej, obsadzając obok stanowisk ministerialnych także ważne funkcje w litewskim Sejmie (wiceprzewodniczący Izby – Jarosław Narkiewicz, przewodniczący komisji). W ramach bieżących działań podejmowanych przez placówkę w Wilnie dużo uwagi poświęcono sytuacji mediów. Nadal prowadzono akcję wspierania edukacji dzieci i młodzieży.

Nadal bardzo trudna jest sytuacja mniejszości polskiej **na Białorusi**. Ważnym wydarzeniem była październikowa wizyta w MSZ ponad 40-osobowej delegacji Związku Polaków na Białorusi, którą przyjął Minister Radosław Sikorski. W czasie spotkania omówiono szereg spraw, dotyczących przede wszystkim nowego systemu finansowania Polonii i Polaków za granicą. W dniu 18 listopada zorganizowano w Grodnie VIII Zjazd ZPB, w czasie którego wybrano nowe władze Związku. Nowym prezesem został Mieczysław Jaśkiewicz. Torpedująca wysiłek wielu osób była decyzja o odmowie wydania wiz, podjęta wobec kilku nauczycieli delegowanych przez MEN do pracy na Białorusi w roku szkolnym 2012/2013, powołująca się na wygaśnięcie „Porozumienia o współpracy międzyresortowej w dziedzinie oświaty i szkolnictwa wyższego” z 2005 r. Obecne starania MSZ mają na celu doprowadzenie do jak najszybszego zawarcia nowego porozumienia. Trudności z przyjazdem mieli nauczyciele delegowani przez Ośrodek Rozwoju Edukacji Polskiej za Granicą do pracy w środowiskach polskich w **Kazachstanie**. W efekcie bardzo trudnych rozmów udało się uzyskać zgodę władz miejscowych na prowadzenie w 2012 r. nauczania przez dwunastu nauczycieli z Polski. **Na Ukrainie**, w Kijowie w kwietniu 2012 r. odbyły się konsultacje polsko-ukraińskie na szczeblu eksperckim na temat problemów mniejszości narodowych. W czasie konsultacji strona ukraińska poinformowała m.in. o podjęciu decyzji w sprawie przekazania mniejszości polskiej odpowiedniej nieruchomości we Lwowie na potrzeby Domu Polskiego, co było od wielu lat postulatem strony polskiej. Na przełomie roku 2011/2012 pojawił się problem legalizacji pobytu na Ukrainie nauczycieli języka polskiego – wolontariuszy (wynik luki w nowym imigracyjnym ustawodawstwie ukraińskim). Dzięki staraniom WK Ambasady RP w Kijowie doszło do podpisania umowy o współpracy dydaktycznej między Ośrodkiem Rozwoju Edukacji za Granicą w Warszawie a Instytutem Innowacyjnych Technologii i Treści Oświaty w Kijowie.

Środowiska polskie i polonijne w Europie Zachodniej

Największym wydarzeniem 2012 r. w **Wielkiej Brytanii**, także w kontekście polonijnym, były odbywające się w dniach 28 lipca – 12 sierpnia Igrzyska XXX Olimpiady w Londynie. W siedzibie Polskiego Ośrodka Społeczno-Kulturalnego (POSK) powołano na ten okres Polonijne Centrum Olimpijskie (PCO). Przygotowano program obejmujący ok. 30 imprez oraz wydarzeń kulturalnych. Działania w obszarze tematyki polonijnej na terenie **Niemiec** koncentrowały się w ciągu całego roku

wokół zapewnienia odpowiedniej implementacji postanowień Wspólnego Oświadczenia Okrągłego Stołu (OS). W tym celu w porozumieniu ze stroną niemiecką powołano Zespół Monitorujący z udziałem przedstawiciela Departamentu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą MSZ. W ramach projektów przewidzianych do realizacji w I etapie OS uruchomiono już Biuro Polonii (z siedzibą w Berlinie) oraz portal internetowy, które mają służyć całemu środowisku polskiemu w RFN. Trwają prace nad Centrum Dokumentacji Kultury i Historii Polaków w Niemczech. Ponadto w strukturach MSW RFN powstało stanowisko ds. współpracy z Polonią, a na szczeblu landów, m.in. dzięki zaangażowaniu właściwych terytorialnie placówek RP, ustanowiono jego odpowiedników. Ambasada oraz KG w Hamburgu, Kolonii i Monachium wspierały inicjatywy dotyczące zwiększenia dostępu do języka polskiego w publicznym systemie oświaty niemieckiej, przy jednoczesnym wznowieniu prac nad „Strategią nauczania języka polskiego jako języka ojczystego w Niemczech”. Spośród innych wydarzeń w 2012 r. na uwagę zasłużyły obrady Kongresu Organizacji Polskich w Niemczech (7-9 grudnia), które zebrały delegatów ok. 40 organizacji polskich i polonijnych z terenu RFN.

Zorganizowane po raz drugi w **Niderlandach** wybory „Polaka Roku” pokazały też nową tendencję w działalności organizacji polonijnych - próbę pokazania, że Polacy osiągają w tym kraju sukcesy, przysparzając pożytku krajowi przyjmującemu i dumy Polsce. Kapituła wyłoniła zwycięzców w 5 kategoriach: biznes, kultura, nauka i technika, młody Polak sukcesu i honorowy Polonus.

Polonia we **Francji** świętowała w 2012 r. dwie ważne rocznice. W maju było to 170-lecie powstania Szkoły Polskiej w Paryżu. W dniach 20-21 września, pod honorowym patronatem Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego oraz przy osobistym udziale Pierwszej Damy Anny Komorowskiej, w Bibliotece Polskiej w Paryżu odbyły się uroczyste obchody 180-tej rocznicy powstania Polskiego Towarzystwa Historyczno-Literackiego.

We wrześniu 2012 r. odbyło się, już po raz trzeci, Polsko-Szwedzkie Forum Kobiet Biznesu, w którym udział wzięło ponad pięćdziesiąt uczestniczek z Polski i **Szwecji**. Celem Forum było przede wszystkim zbliżenie polskich i szwedzkich środowisk biznesowych oraz wymiana doświadczeń w zakresie wspierania przedsiębiorczości kobiet.

Polonia poza Europą

Spośród wydarzeń polonijnych odbywających się w 2012 r. na innych kontynentach, z szerokim zainteresowaniem odbiorców oraz mediów spotkała się konferencja inicjatywy „Quo Vadis”, która grupuje głównie młodych wykształconych Amerykanów polskiego pochodzenia (tzw. professionals). Warto dodać, że w DWPPG MSZ zainicjowano w 2012 r. długofalowy projekt pn. „Udział Polonii w działaniach lobbingowych Polski na terenie Ameryki Północnej”, którego istotną częścią jest program wspierania inicjatyw młodego pokolenia i kształtowania nowej formacji liderów Polonii. Idea cyklicznych spotkań młodych profesjonalistów o polskich korzeniach narodziła się w Kanadzie w 2009 roku, gdzie zorganizowano już cztery edycje konferencji, a w niedługim czasie dojdzie do pierwszej konferencji „Quo Vadis” w Australii.

W październiku 2012 r. wyboru władz na kolejną kadencję dokonał na swojej Krajowej Radzie Dyrektorów w **Chicago** Kongres Polonii Amerykańskiej (KPA). Wydarzeniem o dużym znaczeniu dla pozycji i prestiżu wielomilionowej społeczności polsko-amerykańskiej była uroczystość, 29 maja 2012 roku, pośmiertnego nadania przez prezydenta USA B. Obamę prof. Janowi Karskiemu najwyższego cywilnego odznaczenia Stanów Zjednoczonych, Medalu Wolności.

Silnie integrujące znaczenie zachowały w 2012 roku festiwale kultury polonijnej w **Australii**, odbywające się w dużych ośrodkach miejskich (PolArt, Polish Christmas at Darling Harbour w Sydney, Polish Festival at Federation Square w Melbourne, Polish Harvest Festival „Dożynki” w Adelajdzie).

W dniach 5-7 października 2012 r. na terenie Iranu odbyły się obchody 70. rocznicy przybycia do Iranu Armii Andersa i towarzyszących jej cywilnych uchodźców. Uroczystości zorganizowane zostały przez MSZ, Ambasadę RP w Teheranie oraz Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych. Na czele delegacji polskiej stanął p.o. kierownika Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych Jan Ciechanowski. Ambasada RP w Teheranie wspólnie z 6 państwami UE

(Austria, Włochy, Francja, Czechy, Słowacja, Węgry) przygotowała **stronę internetową poświęconą cmentarzowi Dulab w Teheranie**, gdzie znajduje się 1869 polskich grobów.

Projekt dotyczący stworzenia wirtualnego muzeum dziejów polskiego osadnictwa w RPA w latach 40-tych XX w. Pierwszy etap projektu - digitalizacja historii utworzenia polskiego sierocińca w Oudtshoorn w 1943 r. – zakończył się w roku 2012. Był to pierwszy realizowany wspólnie przez Ambasadę RP w Pretorii ze Związkiem Polskich Sybiraków projekt mający na celu kultywowanie pamięci o wojennej historii Polski i przybliżanie wspomnień jej bohaterów młodym pokoleniom Polaków urodzonych na obczyźnie.

Tradycyjną imprezą polonijną, organizowaną co roku w **Brazylii** przy wsparciu finansowym MSZ, jest Festyn Imigranta Polskiego. W roku 2012 odbyła się już jego dwunasta edycja. Święto to stanowi najważniejsze wydarzenie kulturalne w Águia Branca (stan Espírito Santo). Wielką popularnością cieszy się również organizowany od wielu lat grudniowy Festiwal Dziecięcy i Młodzieżowy Folkloru Polskiego. W imprezie uczestniczą grupy dziecięce i młodzieżowe nie tylko z Kurytyby i okolic (stan Parana), ale także z Rio Grande do Sul.

Ochrona polskich miejsc pamięci narodowej

Na Ukrainie dotychczasowy brak dbałości władz lokalnych o utrzymanie cmentarzy nie uległ zmianie. Powszechne jest zjawisko dewastacji miejsc historycznych czy ponowna sprzedaż miejsc pochówku. Sytuacja ta szczególnie widoczna jest na Cmentarzu Bajkowa w Kijowie. W październiku 2012 roku WK Ambasady RP w Kijowie dokonał ze środków budżetowych placówki oczyszczenia części terenu, co umożliwi efektywne chronienie nagrobków. Prace porządkowe umożliwią kolejny etap prac nad bazą danych na temat polskich mogił na Cmentarzu Bajkowa. WK Ambasady RP w Kijowie czynnie uczestniczył w zakończeniu ostatniego etapu budowy Polskiego Cmentarza Wojennego w Kijowie – Bykowni. Uroczyste otwarcie i poświęcenie cmentarza, na którym spoczywa do 3,5 tysiąca polskich ofiar NKWD, nastąpiło 21.09.2012 z udziałem Prezydentów RP i Ukrainy. W uroczystości otwarcia cmentarza wzięła udział kilkusetosobowa delegacja z kraju (Rodziny Katyńskie, dostojnicy państwowi i kościelni).

VI. Modernizacja i restrukturyzacja służby konsularnej

A. Rozwój i wdrażanie nowych systemów konsularnych i rozwiązań informatycznych

Zgodnie z priorytetami na 2012 rok działania Departamentu Konsularnego w ramach ciągłej modernizacji służby konsularnej, w tym jej informatyzacji, zmierzały w kierunku zapewnienia urzędowi konsularnemu bardziej specjalistycznych i wydajnych narzędzi w celu usprawniania obsługi interesantów. Kontynuowane były prace nad doskonaleniem już funkcjonujących systemów oraz wdrażaniem nowych rozwiązań w poszczególnych urzędach. Spośród wielu działań Departamentu Konsularnego w tej dziedzinie na szczególną uwagę zasługują opisane poniżej.

1. Wiza - Konsul

Podstawowy system do obsługi Konsulatów wykorzystywany jest już od 2006 roku. W tym czasie podlegał on ciągłym zmianom w kierunku optymalizacji działania i obsługi systemu. W roku 2012 podjęto działania w celu zapewnienia obsługi takich czynności konsularnych, jak przywrócenie obywatelstwa polskiego oraz obsługi małego ruchu granicznego w Kaliningradzie.

2. e-konsulat

System e-Konsulat stworzony w celu zapewnienia łatwiejszego sposobu umawiania się na wizyty, zwłaszcza w krajach o dużym zainteresowaniu wizami, bardzo dobrze spełnia swoją rolę. Wprowadzenie małego ruchu granicznego w Obwodzie Kaliningradzkim stało się bodźcem do stworzenia podobnej funkcjonalności przy obsłudze spraw MRG. Zostało to pozytywnie przyjęte

i jest wykorzystywane również w KG RP we Lwowie. Oprócz zalet systemu warto wspomnieć o trudnościach napotykanym przy jego wdrażaniu. Dotyczą one Białorusi, gdzie popyt na wizy znacznie przekracza ich podaż. Sytuacja taka prowadzi do licznych patologii przy rejestrowaniu się na wizytę w urzędzie i elektronicznym wypełnianiu ankiet wizowych. Aby przeciwdziałać takim sytuacjom przeniesiono system działający na Białorusi na oddzielny serwer, a ponadto ciągle wdrażane są nowe zabezpieczenia i rozwiązania, służące uniemożliwianiu rejestracji wniosków przez nieuczciwych pośredników i zarabianie na tym procederze.

3. VIS (Wizowy System Informacyjny)

Zgodnie z planem przebiega wdrażanie Wizowego Systemu Informacyjnego (VIS)³, w kolejnych regionach świata. W roku 2012, wraz z innymi państwami Schengen uruchomiliśmy VIS w Zatoce Perskiej i na Bliskim Wschodzie, w maju 2012 system rozpoczął funkcjonowanie w Izraelu, Jordanii, Libanie i Syrii, w październiku 2012 w polskich placówkach w Afganistanie, Arabii Saudyjskiej, Iraku, Iranie, Katarze, Kuwejcie i Zjednoczonych Emiratach Arabskich. Wiosną 2012 uruchomiono VIS w Libii. Obecnie Wizowy System Informacyjny działa w 19 polskich placówkach, został także uruchomiony na wszystkich granicach Polski. Równocześnie z uruchamianiem systemu VIS przebiega wdrażanie systemu bezpiecznej poczty elektronicznej VIS-mail jako nowego systemu komunikacji pomiędzy wszystkimi urzędami państw Schengen, zaangażowanymi w procesy obsługi cudzoziemców, umożliwiającemu bezpieczne przesyłanie danych osobowych.

4. MSK (Mobilne Stanowisko Konsularne)

Mobilne Stanowisko Konsularne stworzone zostało na potrzeby okręgów konsularnych, w których duże skupiska Polaków zamieszkują w znacznej odległości od siedziby urzędu. Przyjazd konsula na tzw. dyżury konsularne do miejscowości bardzo odległych od konsulatu pozwolił na przyjmowanie na miejscu wniosków paszportowych czy udzielanie porad z zakresu spraw konsularnych bez potrzeby odbywania dalekich i kosztownych podróży przez interesanta. Skutkiem tego jest coraz większe zapotrzebowanie na dyżury konsularne poza urzędem i tym samym na MSK. W 2012 roku już 45 placówek zostało wyposażonych w Mobilne Stanowiska Konsularne. MSK jest także wykorzystywane stale w działaniach Zespołu Wsparcia Konsularnego, np. podczas EURO 2012.

5. Inne działania

W kontekście rozwoju i wdrażania nowych systemów konsularnych należy wspomnieć o kilku mniejszych przedsięwzięciach, które jednak wpisały się już na stałe w pracę konsula. Zaliczyć do nich należy SSP (System Sprawozdań Placówek), który zasilany miesiąc danymi z placówek, umożliwia bieżący dostęp do danych statystycznych dowolnych, jednej lub kilku, placówek za określony okres czasu. Z uwagi na zmieniające się potrzeby centrali MSZ w zakresie sprawozdawczości system SSP podlega również ciągłym zmianom i udoskonaleniom. Oprócz działań związanych z administracją systemami i ich modernizacją, Departament Konsularny zajmuje się również ciągłym świadczeniem technicznego i merytorycznego wsparcia pracownikom urzędów konsularnych. Zapewnienie pomocy w skomplikowanych przypadkach, w sytuacjach awaryjnych, jest bardzo ważnym zadaniem, przekładającym się również na efektywność i komfort pracy konsula, a także na zadowolenie interesanta oraz wizerunek służby konsularnej.

B. Restrukturyzacja urzędów konsularnych

W roku sprawozdawczym kontynuowany był proces racjonalizacji zatrudnienia w służbie zagranicznej. Dokonano zmian zadań niektórych placówek konsularnych, jak również wprowadzono nowe formy zapewnienia obecności konsularnej po likwidacji placówek. W 2012 r. udało się

³ VIS jest wspólną bazą informacji o złożonych wnioskach wizowych państw Schengen, zawierającą dane biometryczne, pozwalającą konsulowi oraz organom kontrolnym prześledzić historię wizową cudzoziemca oraz stwierdzić jego tożsamość nawet w przypadku utraty dokumentu podróży. Wdrażanie VIS następuje etapami w poszczególnych regionach, zgodnie z ustaleniami Komisji Europejskiej. W końcu 2011 roku Wizowy System Informacyjny działał w Afryce Północnej, Polska dodatkowo uruchomiła VIS także w Azerbejdżanie, Armenii i Malezji.

sfinalizować projekt przeprowadzki **siedziby Ambasady RP w Algierze** do budynku współdzielonego z Ambasadą Szwecji (budynek należy do szwedzkiej placówki, część pomieszczeń jest wynajmowana przez stronę polską). Część pomieszczeń jest wspólna, m.in. poczekalnia konsularna i pokój spotkań konsulat, pomieszczenie „okienka” konsulat, sala konferencyjna, kuchnia i jadalnia.

Rozległe okręgi konsularne, obejmujące niejednokrotnie kilka państw, problemy kadrowe, minimalna obsada konsularna w placówkach na terenie Azji, Afryki i Ameryki Południowej – skutkują dużym jednostkowym obciążeniem pracą. W związku ze zwiększaniem zadań dla urzędów konsularnych, zmianami w natężeniu procesów wizowych i paszportowych w poszczególnych regionach, istnieje konieczność dalszych reorganizacji placówek i zapewnienie stanowisk wakujących.

W 2012 r. formalnie utworzono polską **Agencję Konsularną w Erbilu** (Irbilu). Symbolicznego otwarcia AK w dniu 24 czerwca 2012 r. dokonał Minister SZ Radosław Sikorski. Urząd ma rozpocząć funkcjonowanie wiosną 2013 r. Okręg Konsularny AK w Erbilu obejmować będzie Autonomiczny Region Irackiego Kurdystanu (prowincje Irbil, Sulajmanija, Dohuku).

Ważnym krokiem dla obecności konsularnej w Rosji było otwarcie i rozpoczęcie działalności **Agencji Konsularnej RP w Smoleńsku**. Urząd otwarto dnia 10 kwietnia 2012 r., z udziałem wicemarszałków Sejmu i Senatu, ministra Kultury i Podsekretarza Stanu w MSZ K. Pełczyńskiej-Nałęcz. Ten urząd konsularny, mimo skromnej obsady kadrowej, pełni szereg istotnych zadań związanych przede wszystkim z ochroną polskiej pamięci narodowej w Katyniu, miejsca katastrofy lotniczej w Smoleńsku, a także wspierania miejscowej Polonii i opieki konsularnej. Odnotować należy także decyzję o dalszym rozszerzaniu polskiej obecności konsularnej na Ukrainie, w postaci utworzenia **Konsulatu Generalnego w Doniecku**, będącego jednym z centrów życia gospodarczego oraz politycznego Ukrainy. Zakupiony został obiekt z przeznaczeniem na siedzibę urzędu, trwa jego remont i wyposażanie, a otwarcie konsulatu ma nastąpić w połowie 2013 r.

W 2012 r. dokonana została zmiana okręgów konsularnych KG RP w Irkucku i WK Ambasady RP w Moskwie.

VII. Priorytety i wyzwania w 2013 r.

Priorytety

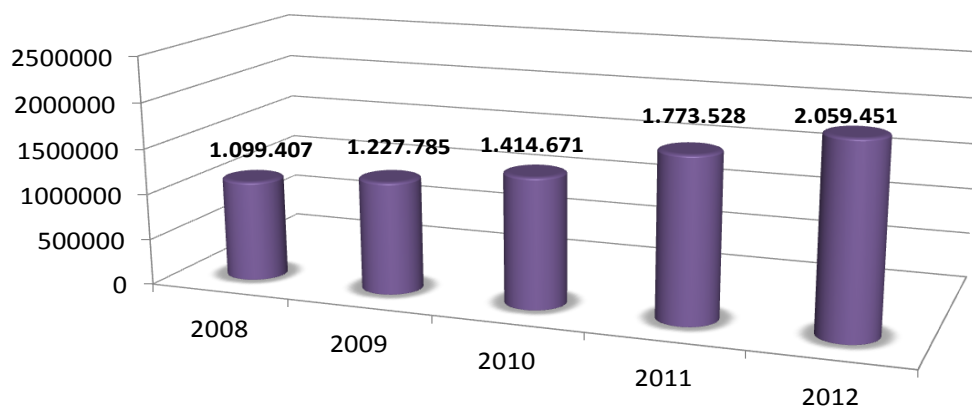
- Realizacja przez urzędy konsularne, oprócz zadań stricte konsularnych, także zadań obejmujących problematykę polityczną, dyplomację ekonomiczną i publiczną oraz współpracę w dziedzinie kulturalnej i naukowej;
- Współkształtowanie unijnej polityki wizowej z wykorzystaniem polskich doświadczeń oraz interesów Polski poprzez promowanie zasad tzw. inteligentnej polityki wizowej;
- Aktywne wspieranie prowadzonego przez UE dialogu w sprawie dalszej liberalizacji zasad wydawania i perspektyw zniesienia w przyszłości wiz z państwami Partnerstwa Wschodniego i Federacji Rosyjskiej oraz przeniesienia dialogu wizowego z tymi państwami na poziom konkretnych planów działania;
- Doskonalenie metod obsługi interesanta oraz podnoszenie wydajności pracy przez urzędy konsularne – wykorzystanie i rozbudowa nowoczesnych rozwiązań teleinformatycznych. Realizacja projektów inwestycyjnych mających na celu poprawę wizerunku i standardów funkcjonowania polskiej służby konsularnej.

Wyzwania

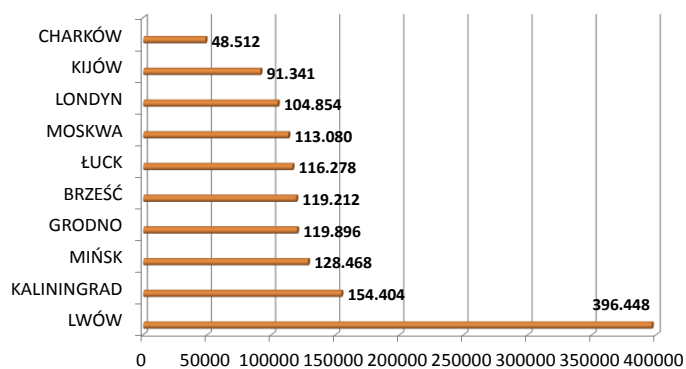
- Duża liczba sytuacji nadzwyczajnych i kryzysowych, związanych z masową turystyką i globalizacją zagrożeń - stałe rozbudowywanie tradycyjnej opieki konsularnej nad obywatelami polskimi za granicą, w tym także o wyspecjalizowaną służbę zarządzania kryzysowego.
- Utrzymująca się znaczna migracja zarobkowa polskich obywateli do państw Europy Zachodniej - potrzeba stałego monitorowania sytuacji w odniesieniu do przestrzegania przez miejscowe władze przepisów prawa pracy w stosunku do obywateli polskich oraz przeciwdziałania wszelkim przejawom ksenofobii wobec Polaków.
- Realizacja programu Partnerstwa Wschodniego - obowiązek dalszej liberalizacji polityki wizowej, a także wprowadzania w życie umów o małym ruchu granicznym oraz doskonalenia procedur służących realizacji tych umów.
- Kontynuowanie współpracy konsularnej w ramach Wspólnoty w celu tworzenia nowego wymiaru integracji europejskiej oraz zwiększenia bezpieczeństwa obywateli UE przebywających za granicą – prace nad harmonizacją procedur konsularnych na poziomie UE oraz poszerzeniem ram prawnych tej współpracy poprzez zawieranie umów o reprezentacji wizowej i alokacji konsulów, a także poprzez tworzenie wspólnych placówek.
- Kontynuowanie procesu racjonalizacji zatrudnienia w służbie zagranicznej - konieczność zmian zadań urzędów konsularnych, jak również poszukiwania nowych form zapewnienia obecności konsularnej po likwidacji niektórych placówek.
- Przystosowywanie polskich systemów konsularnych do wymiany danych w ramach tego systemu - wejście w życie europejskiego systemu informacyjnego SIS II.

A. Załącznik 1: Dane statystyczne

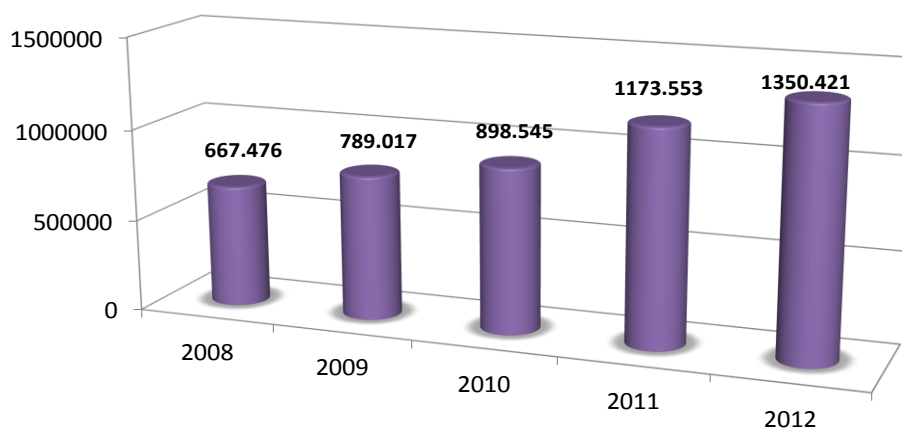
Rejestrowane czynności konsularne w latach 2008 - 2012

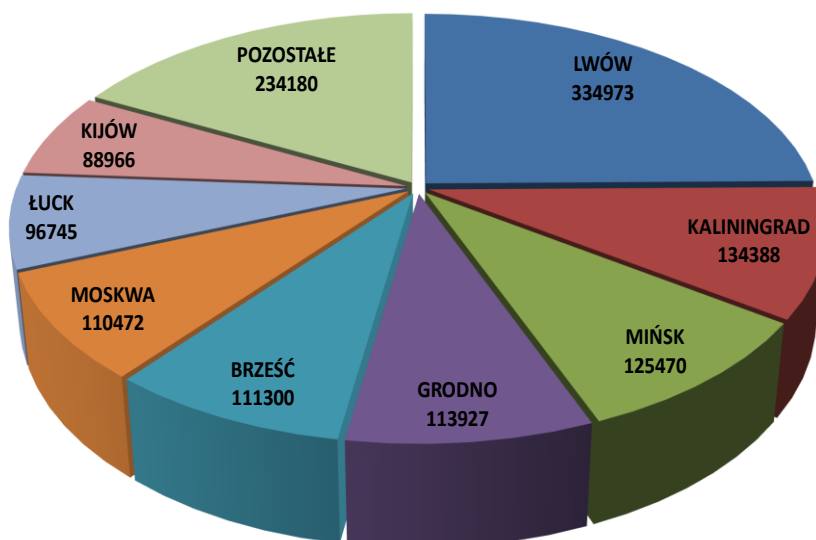
Urzędy konsularne w których wykonano najwięcej rejestrowanych czynności konsularnych w roku 2012 r.

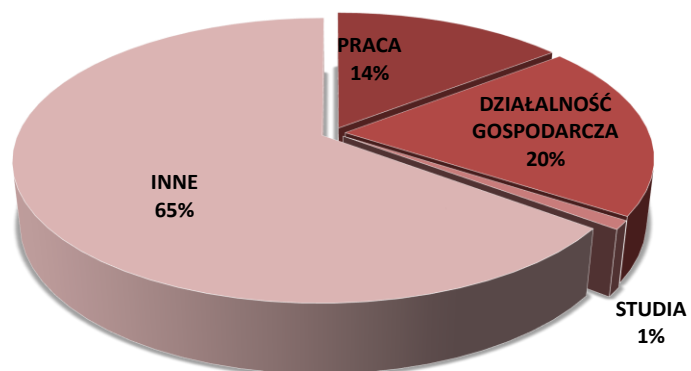
Liczba wiz wydanych przez urzędy konsularne w latach 2008 - 2012

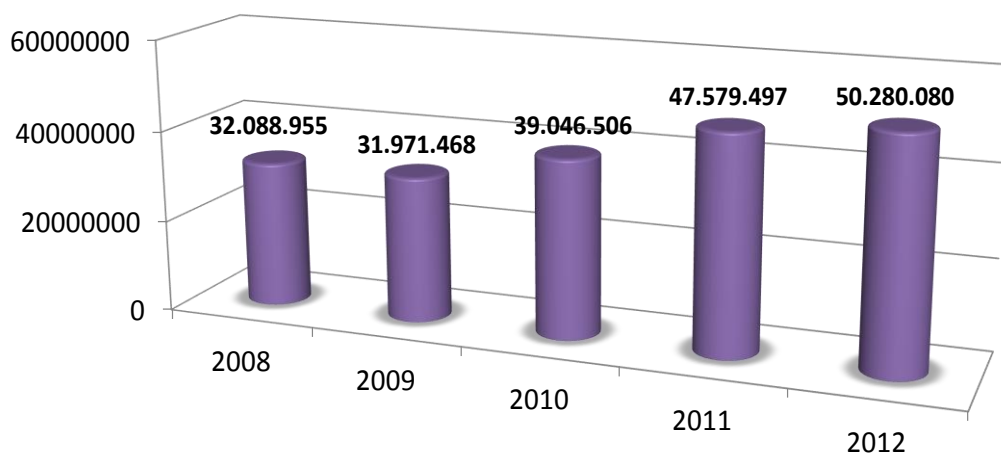
Urzędy konsularne które wydały najwięcej wiz w 2012 roku

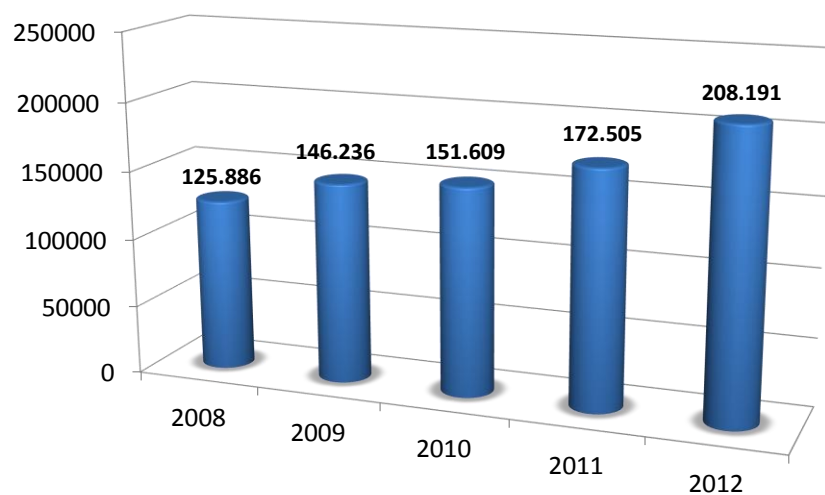
Rodzaje wiz wydanych przez urzędy konsularne w 2012 roku

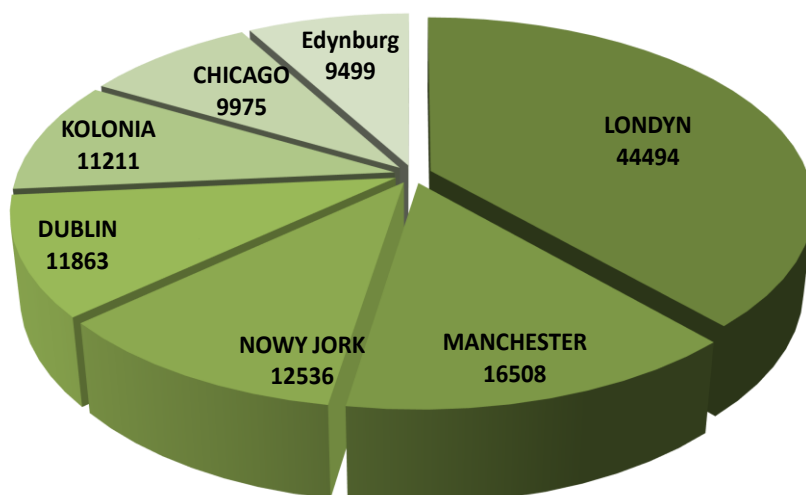
Dochody uzyskane przez urzędy konsularne z tytułu pobranych opłat konsularnych w latach 2008 – 2012 (w euro)

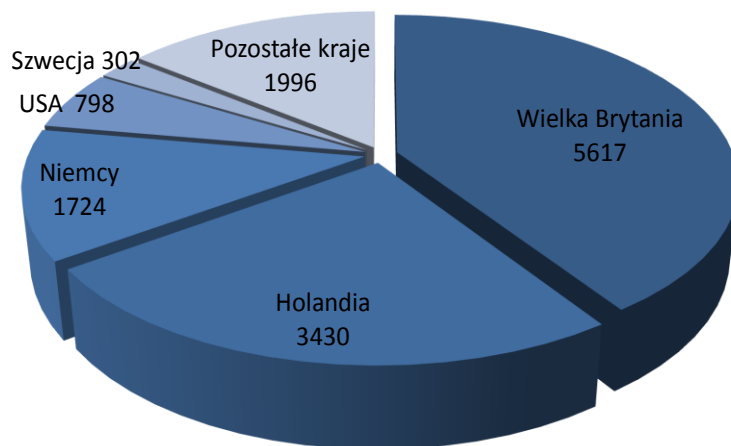
Liczba dokumentów paszportowych wydanych w urzędach konsularnych w latach 2008 - 2012

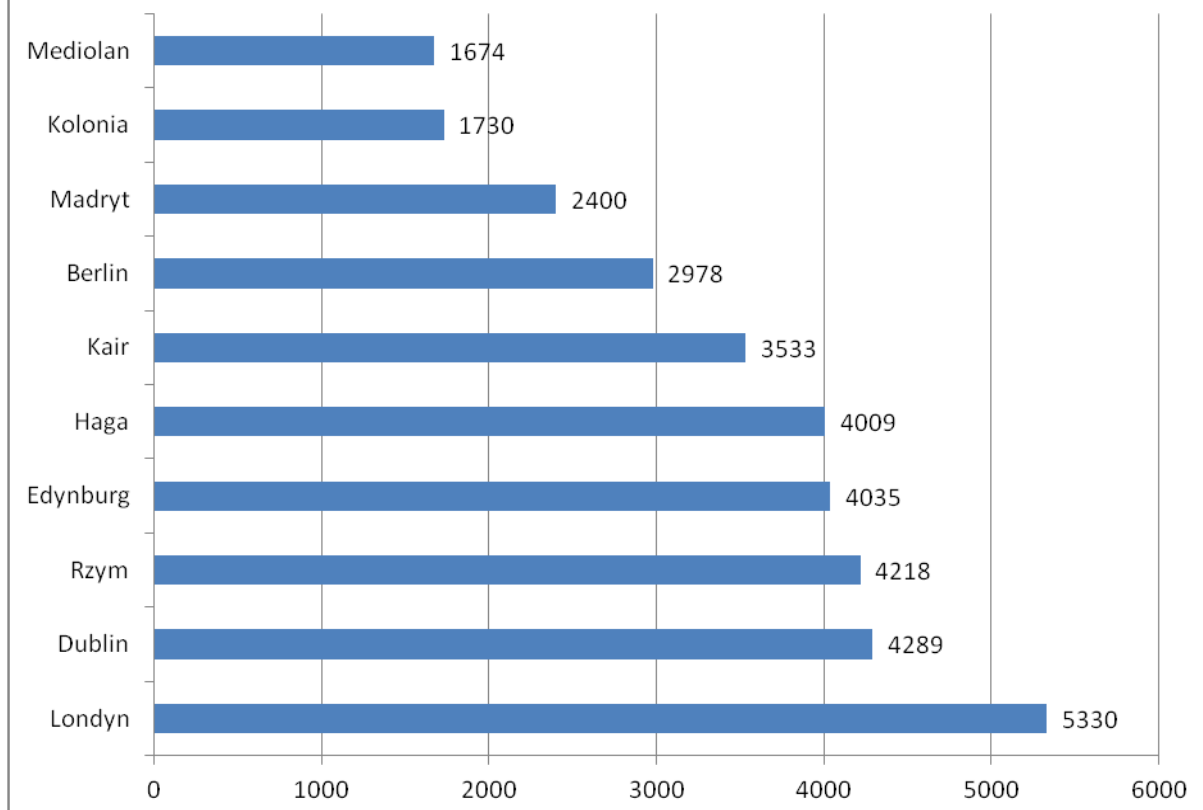
Urzędy konsularne które wydały najwięcej dokumentów paszportowych w 2012 roku

**Obywatele polscy odbywający kary pozbawienia wolności
za granicą w 2012 roku (dane szacunkowe)**

**Interwencje w sprawach obywateli polskich
podjęte przez urzędy konsularne w 2012 roku**

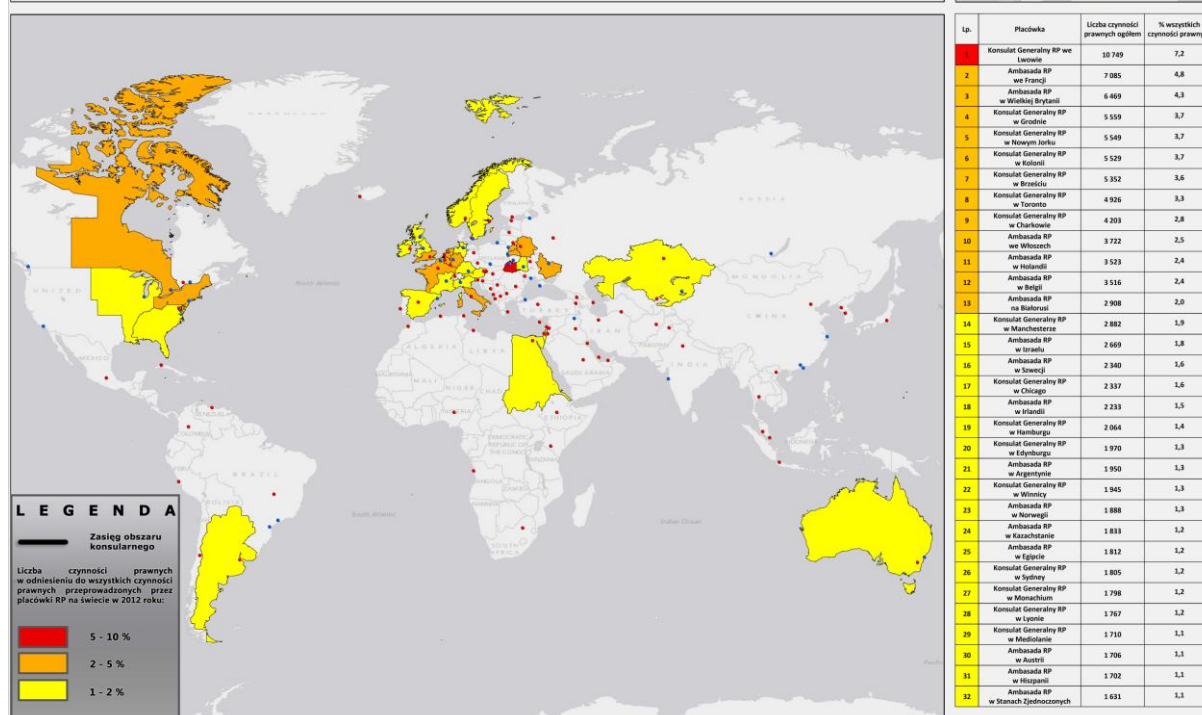

B. Załącznik 2: Mapki

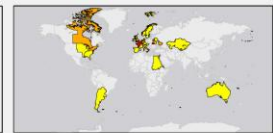
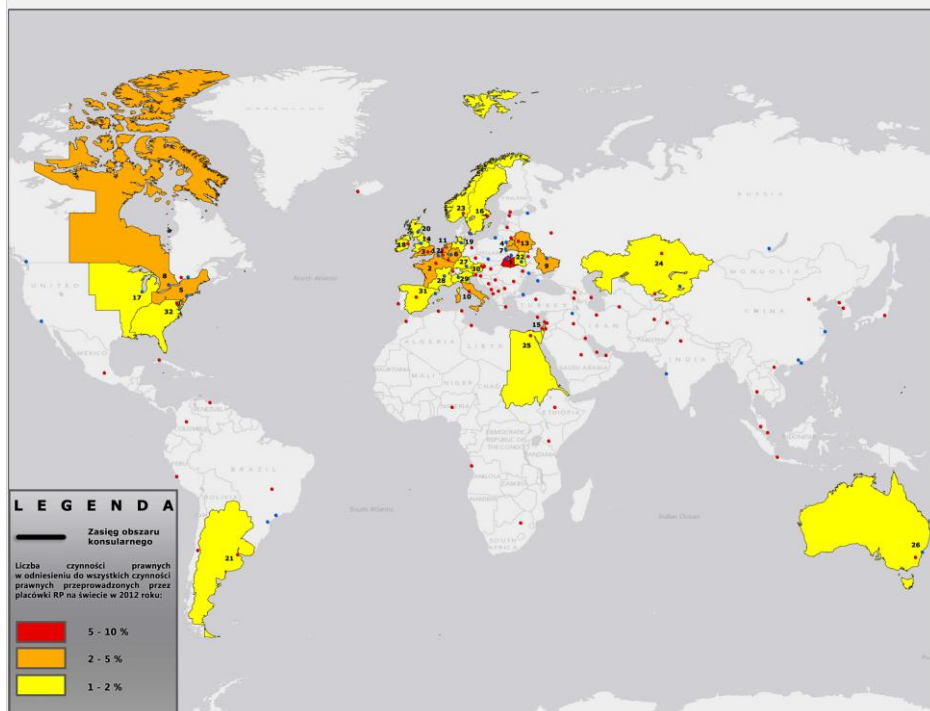

CZYNNOŚCI PRAWNE W 2012 ROKU WEDŁUG OKRĘGÓW KONSULARNYCH

CZYNNOŚCI PRAWNE W 2012 ROKU WEDŁUG OKRĘGÓW KONSULARNYCH

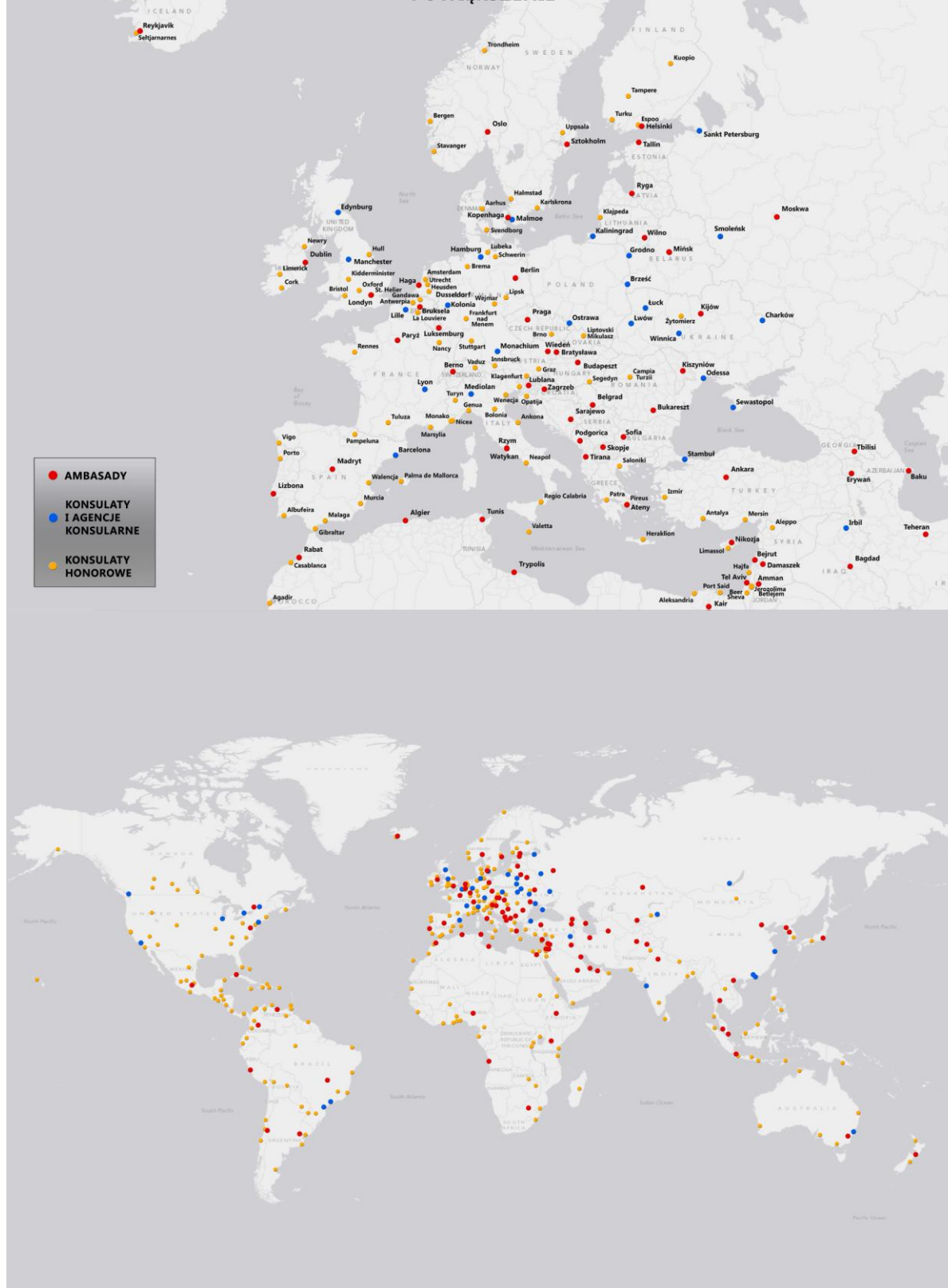

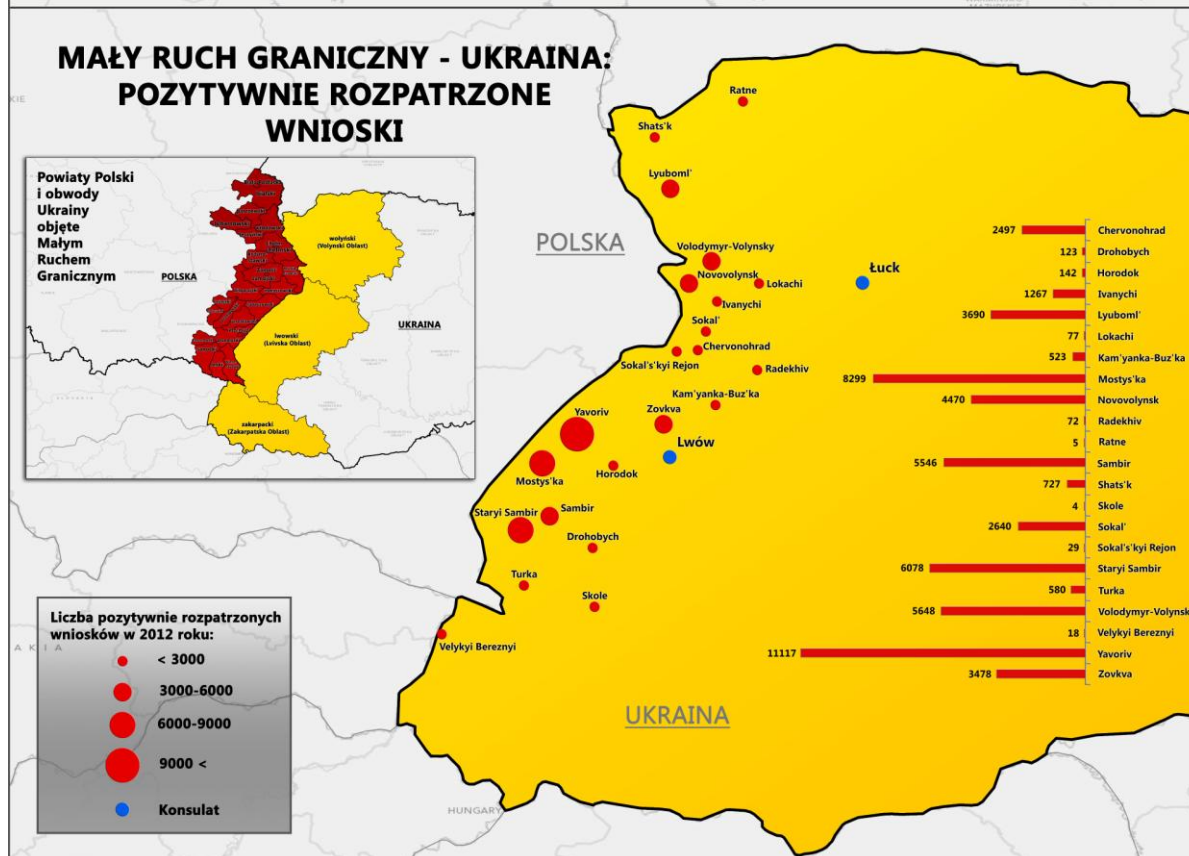
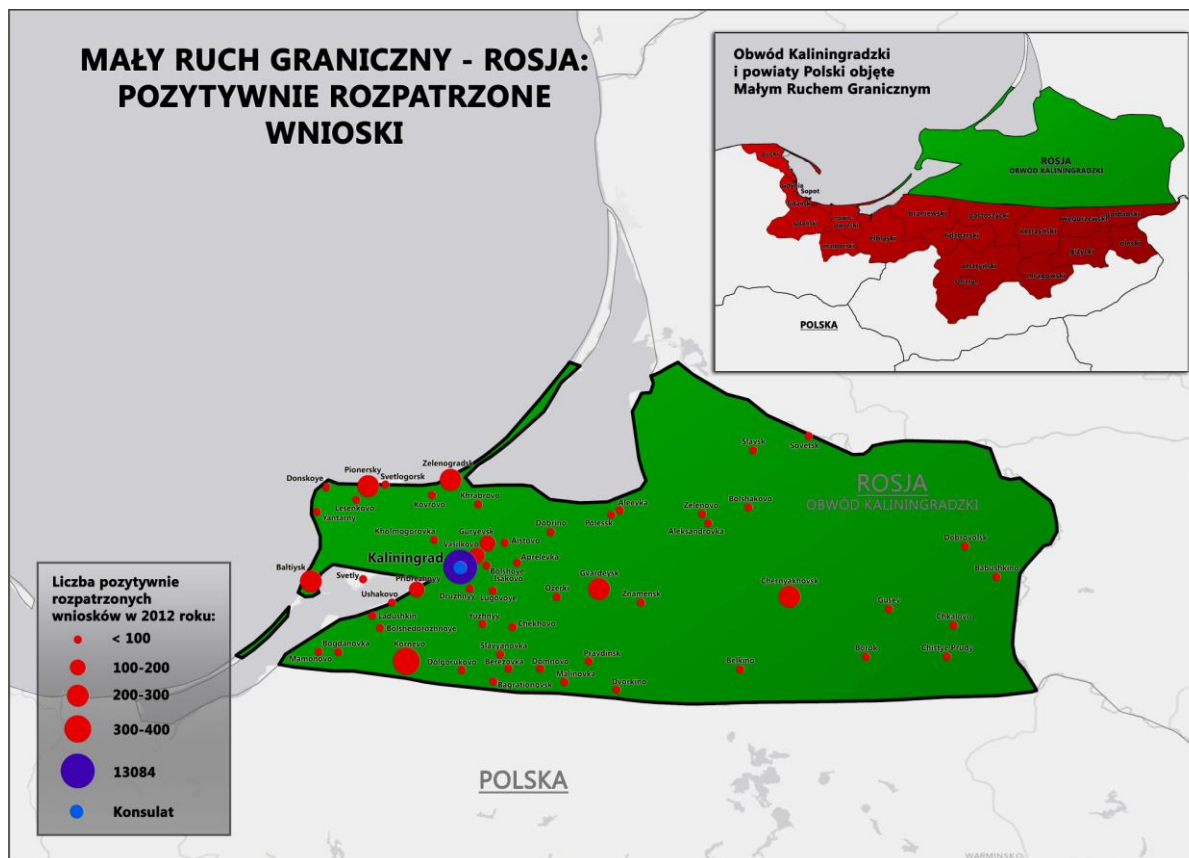
lp.	Placówka	Liczba czynności prawnych ogółem	% wszystkich czynności prawnych
1	Konsulat Generalny RP we Lwowie	10 749	7,2
2	Ambasada RP we Francji	7 085	4,8
3	Ambasada RP w Wielkiej Brytanii	6 469	4,3
4	Konsulat Generalny RP w Gdyni	5 559	3,7
5	Konsulat Generalny RP w Nowym Jorku	5 549	3,7
6	Konsulat Generalny RP w Kijowie	5 529	3,7
7	Konsulat Generalny RP w Brześciu	5 352	3,6
8	Konsulat Generalny RP w Toronto	4 926	3,3
9	Konsulat Generalny RP w Charkowie	4 203	2,8
10	Ambasada RP we Włoszech	3 722	2,5
11	Ambasada RP w Holandii	3 523	2,4
12	Ambasada RP w Belgii	3 516	2,4
13	Ambasada RP na Białorusi	2 908	2,0
14	Konsulat Generalny RP w Manchesterze	2 882	1,9
15	Ambasada RP w Irlandii	2 669	1,8
16	Ambasada RP w Szwajcarii	2 340	1,6
17	Konsulat Generalny RP w Chicago	2 337	1,6
18	Ambasada RP w Finlandii	2 233	1,5
19	Konsulat Generalny RP w Hamburgu	2 064	1,4
20	Konsulat Generalny RP w Eindhoven	1 970	1,3
21	Ambasada RP w Argentynie	1 950	1,3
22	Konsulat Generalny RP w Wiedniu	1 945	1,3
23	Ambasada RP w Norwegii	1 888	1,3
24	Ambasada RP w Kazachstanie	1 833	1,2
25	Ambasada RP w Egipcie	1 812	1,2
26	Konsulat Generalny RP w Sztokholmie	1 805	1,2
27	Konsulat Generalny RP w Monachium	1 798	1,2
28	Konsulat Generalny RP w Lyonie	1 767	1,2
29	Konsulat Generalny RP w Mediolanie	1 710	1,1
30	Ambasada RP w Austrii	1 706	1,1
31	Ambasada RP w Hiszpanii	1 702	1,1
32	Ambasada RP w Stanach Zjednoczonych	1 631	1,1

MAPA POLSKICH PLACÓWEK DYPLMATYCZNO-KONSULARNYCH NA ŚWIECIE

MAPA POLSKICH PLACÓWEK DYPLMATYCZNO-KONSULARNYCH POWIĘKSZENIE

LICZBA POLSKICH TURYSTÓW POWRACAJĄCYCH DO KRAJU PO UPADKU BIUR PODRÓŻY SKY CLUB I ALBA TOUR

